

DOLENJSKI LIST

GLASILO IZDAVAJALSKO ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA OKRAJA NOVO MESTO

LASTNIK IN IZDAVAJALSKO ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA OKRAJA NOVO MESTO — Izhaja vsak četrtek — Posamezna številka 10 din — LETNA NAROČNINA 480 din. Polletna 240 din, četrtletna 120 din; plačljiva je vnaprej. Za inozemstvo 900 din oziroma 3 amer. dolarje — TEK. RACUN pri Mestni hranilnici — Komunalni banki, v Novem mestu štev. 808-70/3-24

Štev. 40 (446)

LETO IX.

NOVO MESTO, 9. OKTOBRA 1958

UREJUJE uredniški odbor — Odgovorni urednik Tone Gošnik — NASLOV UREDNIŠTVA IN UPRAVE: Novo mesto, Cesta komandanta Staneta 30 — Poštni predal Novo mesto 33 — TELEFON uredništva in uprave št. 127 — Nenaročenih rokopisov ne vračamo — TISKALNA Casopisna podjetje — Slovenski poročevalci — v Ljubljani

V Kočevju so praznovali

Od 1. do 3. oktobra 1943 je bil v Kočevju I. zbor odposlanec slovenskega ljudstva. Letos so slovesno praznovali 15-letnico tega pomembnega zbora in hkrati svoj občinski praznik. Imeli so vrsto kulturnih in športnih prireditvev, 3. oktobra zvečer pa je bila slavnostna akademija, ki so se je udeležili tudi bivši predsednik izvršnega odbora OF Josip Vidmar, poslanec in član izvršnega sveta Ivan Maček, sekretar okrajnega komiteja ZKJ Janez Vipotnik in večje število odposlancev, ki so se pred petnajstim leti udeležili zasedanja. Slavnostni govor je imel ljudski poslanec Josip Vidmar.

V boj za produktivnost dela

SE VEDNO PROIZVODNOST
Ceprav je načrt izpolnjen (po nepopolnih podatkih) v prvem polletju s 46 odstotki, stanje ni zastrašujoče. Opaziti pa je nekatere pomanjkljivosti. Plan za poselitve nove delovne sile je prekoračen, saj je doseženo pet-letno povprečje. Novo najeti delavci so večinoma nekvalificirani. Petletni perspektivni načrt gospodarskega razvoja ne predvideva samo porast števila zaposlenih, ampak tudi poveča-

nje produktivnosti dela. Podjetja so, kot je videti, skušala doseči realizacijo večjih planov proizvodnje z dotokom nove delovne sile. Ker je ta večinoma nekvalificirana, je doseženi učinek nasproten. Produktivnost, ki bi morala porasti za 14%, ni porasla toliko. Nekvalificirani delavec, ki je komaj prišel za stroj, mora stroj najprej spoznati, šele nato bo lahko »iztisnil« iz njega kolikor je le mogoče. Rešitev tega vpra-

Proučevanje kongresnega gradiva

v garniziji Novo mesto

Po dolgi in temeljiti pripravi se je v garniziji Novo mesto začelo proučevanje Programa ZK Jugoslavije. Predvideno je enajst tem in za vsako je tudi zagotovljen predavateljski kader. Sestavljen je enoletni načrt dela za oficirje, podoficirje in vojaške uslužbence in posebej za vojaške. V pripravi so upoštevanji vsi subjektivni in objektivni razlogi, ki bi lahko oteževali proučevanje Programa ZK, kot na primer stalna zaposlenost oficirjev in podoficirjev s službenimi dolžnostmi, redna strokovna vzgoja, priprave za opravljanje izpitov za napredovanje v službi, zelo aktivno udejstvovanje v družbenih organizacijah in razne druge naloge, ki se postavljajo in izvršujejo v prostem delovnem času. V pripravah je bilo treba računati s tem, da ne bi omejenji razlogi negativno vplivali na študij Programa ZK.

zveti za okrepitev odgovornosti članov ZKJ glede proučevanja Programa ZKJ. Osnovne organizacije Zveze komunistov so tudi doslej zelo skrbele za ideološko in politično rast članov ZKJ. V tej smeri so veliko storile, zlasti zadnja leta. Toda nadaljnje napredovanje dela je terjalo, da se kaj pokrene v načinu obravnavanja tega vprašanja in v metodi angažiranja organizacij ZKJ. Posebej je poudarjeno vprašanje kvalitete proučevanja. Predvsem morajo osnovne organizacije ZK gojiti smisel in zavzetost za ideološko-teoretično rast svojih članov in sistematični, načrtni študij. Organizacije morajo skrbeti predvsem za kvaliteto in ravno študija; zavedati se morajo, da ne sme biti mrti enega člana ZKJ, ki ne bi poznal Programa svoje partije, kateri pripada.

vanj za študij posameznih vprašanj s področij marksistične znanosti, zlasti tistih, ki so povezani s proučevanjem Programa ZKJ in drugega kongresnega gradiva, kot na primer: protislova v socializmu in mo-

uevanjem kongresnega gradiva predvajanih več poučno-propagandnih filmov, ki bodo pripomogli k lažjemu proučevanju predvidenega gradiva, kot na primer VII. kongres delavsko in družbeno upravljanja,

Bogato in vsestransko je življenje v enotah JLA. Pouk vojnih veščin, ideološko-politična vzgoja, kulturno in športno udejstvovanje, vse to se prepleta in dopolnjuje. Na sliki: gojenci vojne akademije pri praktični vaji z motornimi vozili

Upoštevalo vse to, je komiteto ZKJ na svojem sestanku — na temelju danih navodil — opozoril na najustreznejše oblike in načine dela, ki jih je treba pod-

Smrt v rudniku

V sredo, 1. oktobra, okrog 14. ure je v rudniku rjavega premoga »Podvica« pri Knjaževcu (LR Srbija) izbruhnil požar, ki je terjal življenje 61 rudarjev Reševalne ekipe, ki so prispele od vsepovsod, med njimi posebna ekipa gasilcev iz zdravnikov iz Beograda z letalom, so z izredno poštrevnostjo rešile ostale rudarje, ki so še bili po rovih, in zadušile požar.

Ob tej hudi, največji rudniški nesreči v Jugoslaviji je izrazil sočasje kolektivni rudnikar in družinam ponesrečenih maršal Tito. Sočasje brzobjavke so poslali tudi številni drugi kolektivni in organizacije.

Požar je povzročil poškodovani transformator; izbruhnil je, ko je odhajala prva izmena, druga pa vstopala v rove.

Večerna partijska šola

Občinski komiteto ZK v Sevnicah je organiziral načrtno predelavo gradiva VII. kongresa ZKJ. Organiziral bo pa tudi večerno partijsko šolo, zlasti za mlajše člane.

Poudarjeno je, da je treba upošteti tudi razširitev dela v študiju Programa ZKJ z novimi aktualnimi vprašanji, ki so neposredno povezana s proučevanjem programa, in z vprašanji, ki posegajo v sedanje družbeno-politično gibanje v svetu.

Vzporedno z aktivnostjo komiteteja ZKJ in osnovnih organizacij se bo razvila tudi aktivnost Doma JLA, v katerem bodo organizirani ciklusi predavanja o osebni interesov spritno-osebnih interesov razvoja in socialističnih odnosov v naši državi, marksizem in buržoazna filozofija itd.

Mimo tega je uprava Doma JLA poskrbela, da bo med prv-

noš njihovih reševanj, enotnost občina in osebni interesov spritno-osebnih interesov razvoja in socialističnih odnosov v naši državi, marksizem in buržoazna filozofija itd.

Mimo tega je uprava Doma JLA poskrbela, da bo med prvotovariši Josip Balen, Luka Knežević in Boris Neljak. Spored prireditve je bil res izbran. Pri- soltne je prevzela mogočna peker Invalidskega pevskega zbora, ki je zapel pod vodstvom Rudardovna Gobeča in spremljal godbo Ljudske milice. Znana partizanska pesnica Majda Peterlin — Vida Brest, domačinka, je zrecitala svojo pesem Ob odkritju, sestavljeno za to priložnost. Otvorilni govor je imel Jože Borštinar, za njim pa je govoril še predstavnik XIII. proletarske brigade Josip Balen. Dolenjska je dobila še en spomenik, ki ga lahko prištevamo med najlepše.

Spomenik v Šentrupertu odkrit

V nedeljo 5. oktobra dopoldne je narodni heroj Jože Borštinar v Šentrupertu v prisotnosti številnih gostov in domačinov odkril spomenik 139 žrtvam našo borbe. Slavnosti so se udeležili razen številnih borcev tudi tovariši Mitja Ribičič, Franc Kresečič, Niko Ših in drugi gostje iz Ljubljane. Novomeški okraj je zastopal tovariš Maks Vale, delegacije XIII. proletarske brigade Rade Komar, ki je sodelovala pri napadu na Šentrupert 1. in 2. V. 1943, ter tu izdružila 13 borcev, pa so zastopali

Glede vojakov, članov ZKJ, so podvzeli vsi potrebni organizacijski ukrepi in izdelani načrtni načrti za proučevanje Programa ZKJ v skrajšani obliki. Pri tem bo imel najaktivnejšo vlogo vojaški klub. Tudi v prostorih tega kluba bo urejen politični kabinet in oskrbljen z vsemi potrebnimi shemami in grafikoni za vsako temo, kakor tudi z vse tozadevno literaturo. Ze prvo predavanje univ. prof. Dušana Soboloviča o »Ekonomskem gibanju sodobnega sveta« — in zatem prve debate — je vzbudilo izredno zanimanje v vsej naši garniziji.

RAZMISLJANJE OD TEDNU OTROKA

Za svetlo bodočnost mladega rodu

Jože je star petnajst let. Soloobzven ni več, uspešno pa je dovršil štiri razrede osnovne šole. Rad bi se izučil za zidarja, v vajensko šolo pa ne more, ker nima dovolj izobrazbe. Zadržuje se bil v pisarni okrajnega tajništva za šolstvo in je prošil, da bi mu spregledali dva razreda ter tako omogočili, da bi postal zidar. Vendar to ne gre! Vsaj eno leto mora še v šolo. Drobnji fantič je bridko zajokal, ko so mu to povedali. »Jože, zakaj pa se nisi bolje učil, da bi bil dokončan vsaj šest razredov?« so ga vprašali, polni skrbi za fantovo bodočnost.

»Slušni sem v Beli krajini, moral sem delati, v šolo pa me niso ravnice pošiljali in tako nisem izdelal razreda.« je odgovoril fant.

Kdo je kriv, da je otrok moral služiti že tako zgodaj? Ali niso njegovi bivši gospodarji vredni vsega obsojanja? Delati je moral tudi takrat, ko so se njegovi sovratniki v šoli pripravljali na življenje, in danes se Jože s štirimi razredi ne more uvrstiti med vajence. Kaj naj torej počne? Kdo mu bo pomagal?

Ali ne leži za njegovo težavo krivda tudi na vsaj družbi in njenih predstavnikih? Jože je eden izmed prenekaterih mladih, ki jih izkoriščajo kot ceno delovno sile in jih niti redno ne pošiljajo v šolo.

Naj bo njegova zgodba za uvod v razmišljanje ob TEDNU OTROKA v letošnjem letu!

de bilo bi prav, če bi trčili, da v našem okraju javnost za otroka še ni ničesar storila, saj o tem pričajo med drugim tudi načrti, ki so jih razne organizacije napravile ob lanskem Tednu otroka in jih v marsikem prav lepo uveljavile. Lanski načrti pa še kličejo k delu in izpolnitvi jih moramo zaradi njihovih potreb.

Naši knjižničarji so dali med otroke mnoge dobre knjige. Voditelj taborniških organizacij so jim pripravili marsikatero dobro zabavo in jim nudili široko izobrazbo. Odborniki Ljudske tehnične so med letom zve-

Tako in še drugače je družba skrbel za svoj naraščaj in ga vodila k lepšemu in polnejšemu življenju.

Za mladino je torej že storjenega precej. Vendar pa se moramo je vprašati, ali nismo bili morda kdaj brezbrilni in kratkovidni in smo pozabljali na vzgojo, zabavo in zdravje otrok? Ena glavnih napač pri delu organizacij, ki imajo v svojem programu kakršno koli skrb za otroke, je nesistematičnost dela. Kampanjske naloge so sicer tudi potrebne in nuje, vendar ne smejo biti glavna ali edina vsebina dejavnosti dela z mladino. Koliko več uspeha bi imeli, če bi od seje do seje svoje delo pregledali, ga poglobili in odpravili površnost.

(Nadaljevanje na 3. strani)

Obnova vinogradov

Kmetijska zadruga Videm bo letos in prihodnje leto obnovila 3,5 hektarov vinogradov na svojem Vinogradniško-kmetijskem posestvu. Za obnovno bo najela investicijski kredit.

S 1. novembrom bo zadruga izločila iz svoje dejavnosti trgovino ter gradbeni odtok in se tako lahko bolj posvetila kmetijski službi. S kmetovalci je bila sklenila kooperacijske pogodbe za krompir in koruzo. Hektarski pridelek krompirja je bil od 20 do 30 tisoč kg, koruze pa okrog 4.000 kg (neto). Kmetovalci, ki so dosegli 30.000 kg hektarskega donosa krompirja, imajo 200.000 din čistega dobička na ha.

NASIM NAROČNIKOM
Prosimo tiste naše naročnike, ki so še v zastanku z naročnino za list, da takoj uredijo svojo dolžnost, kajti netočno plačevanje naročnine nam zelo otežuje delovanje.

Naročnikom, ki do konca avgusta niso plačali naročnine za I. polletje, smo list ustavili.

Ob spremembah bivališča navedite vedno tudi stari naslov.

UPRAVA DOLENJSKEGA LISTA

ZABELEŽENO

Ozimnica

V zadnji številki smo pisali o njej. Gospodarska poslovna zveza Novo mesto ima v skladu z navedenimi pripravljene krompir vrste mercur, za ozimnico. Dosele ni še nihče vprašal zanj in nihče ga še ni odkupil. Za jabolka in zimsko sadje je že prezgodaj. Slisati je sicer malo čudno, toda kmetje se pripravljajo predvsem v vinograde in imajo že obilico ostalih del.

Ni treba oditi daleč iz Novega mesta, samo pod Trško goro zavite. Kostanj in orehi se šibijo pod obilnim plodom, ki leži na tleh nepopiran in propada. Enako je z jabolki. Na tleh sadovnjakov je obilo odpadnih jabolk, veje jablan pa še kljub temu ječijo pod obilnim plodom. Sadeje dobe-

sedno gnije. Kmetje so napolnili že vse razpoložljive posode. Zaskrbljeno pogledujejo v nebo in hitijo z delom, dan je že občutno krajši. Na trgu so jabolka po 18 do 20 dinarjev kilogram. Marsikateremu sadjarju gre na jok, ko gleda polno dreve, in nima časa, da bi ga obral, jabolka pa odpadajo drugo za drugim.

Razpravljam o ozimnici in o tem, da je treba delavca po zmerni ceni oskrbeti z njo. Mogoče bi se dalo tako: razdruga bi se dogovorile s sadjarji, GPZ s sindikati in delavci bi se pripeljali s kamioni tja kjer je sadje, ga obrali, tam stehali, plačali in odšli. Cene bi bile gotovo nižje, delavci pa bi smatrali razen tega to še kot izlet. — Poskusimo!

Festivalski ogenj je ugasnil

V soboto 4. oktobra zvečer je ugasnil festivalski ogenj III. Dolenjskega kulturnega festivala v Kostanjevici ob Krki. Zvečer je bilo prebrano zaključno poročilo festivalskega odbora v Domu kulture. Nato se je zaveza dvignila in v prisotnosti avtorice Mire Fuc-Miheličeve so se kostanjeviški igralci amaterski predstavili gledalcem z njeno dramo Svet brez sovraštva. Ko se je po tretjem dejanju zaveza spustila, je sledila še prisprena slovesnost. Kostanjeviška igralca amaterka Rozika Jankovič je proslavila 35-letnico amaterskega udejstvovanja na gledaliških deskah. Nato je festivalski ogenj ugasnil. Zaključno prireditve se je udeležil tudi pokrovitelj festivala tovariš Boris Kocjančič.

Varstvo in skrb za otroke v stanovanjski skupnosti je geslo letošnjega Tedna otroka. Lep primer so pokazali stanovniki Novomeških vrstnih hiš na Marofu v Novem mestu. Očetje so se zbrali, vzeli v roke lopate, tovornja je dala nekaj cementsa, pa so zgradili za otroke lep kopalni bazen. Posameznika vredno.

VREME
ZA ČAS OD 10. DO 19. OKT.
Prevladovalo bo lepo vreme. Kratkotrajne ali krajevne padavine pričakujejo okrog 11. in okrog 18. oktobra. V. M.

Prva je proizvodnost

Delitev čistega dohodka na osebne dohodke in sklade podjetij je odvisna predvsem od produktivnega dela

Novi predpisi iz območja delitve celotnega dohodka, objavljeni v uredbi o realizaciji odnosov v zvezi z razpolaganjem s čistim dohodkom in sredstvi gospodarskih organizacij (Ur. l. 14-58), nalagajo gospodarskim organizacijam dolžnost, da ugotovijo, kateri del čistega dohodka je sad prizadevanja delovnega kolektiva, kaj je za rezultat gibanja tržnih cen in splošnih pogojev poslovanja.

Tisti del čistega dohodka, ki je posledica prizadevanja kolektiva, razdeli delavski svet gospodarskih organizacij na del za osebne dohodke in na del za sklade. Del čistega dohodka, ki je rezultat raznih drugih okoliščin, pa mora v celoti vnesti v sklade gospodarske organizacije, praviloma v sklad osnovnih sredstev, sklad obratnih sredstev in v rezervni sklad.

Delavski svet podjetja je dolžan pri delitvi čistega dohodka razločiti v periodičnem obračunu in v zaključnem računu osnovne čistega dohodka in navesti razloge, zaradi katerih je del

čistega dohodka, ki je rezultat trga, razdelil na osebne dohodke.

Ker so sredstva podjetja družbeno last, ima družba pravico nadzirati uporabljanje sredstev gospodarske organizacije. To načelo je prišlo v novi predpisi do izraza in je izrecno poudarjeno glede nadzorstvena pravice zborov proizvajalcev in inšpektoratov. Občinski zbor proizvajalcev mora namreč pri pregledu obračunov in ustreznih analiz osredotočiti svoja zanimanja in razpravo na to, ali gospodarska organizacija racionalno uporablja in vlaga svoja sredstva v sklade tako, kot bi to delal dober gospodar. S posebno pozornostjo mora spremljati delitev čistega dohodka, če obrazložitev delavskega sveta k delitvi, splošni uspeh podjetja v poslovanju, zlasti pa produktivnost dela. Prav tako mora razpravljati v tem smislu okrajni zbor proizvajalcev in inšpektoratov. Delavski svet ne sprejme priporočil občinskega zbora proizvajal-

cev in zahteva, da razpravlja v tej stvari okrajni zbor.

VSO SKRB ANALIZI DOHODKOV

Nadzorstvena pravica družbe pa se ne ustavlja pri občinskem oziroma okrajnem zboru proizvajalcev, kajti novi predpisi pooblašajo republikanski zbor proizvajalcev, da lahko iz lastne pobude oziroma na zahtevo zbornice ali sindikata nadzira in razpravlja o uporabljanju sredstev in delitvi čistega dohodka posameznih gospodarskih organizacij.

Mreža družbenega nadzorstva se izpopolnjuje še s pravico finančnih in drugih inšpektoratov, da smejo ustaviti izvršitev odločb organov gospodarske organizacije glede delitve čistega dohodka, če delavski svet ni v svoji odločbi ugotovil osnove za delitev čistega dohodka.

Iz vseh teh predpisov je videti, da mora imeti delavski svet podjetja jasno sliko o tem, ali izvrša večji dohodek podjetja in prizadevanja kolektiva ali pa je posledica ugodne tržne konjunktura in mehazma trga.

Nesporne je to eno najtežjih vprašanj in mnogi ekonomisti so mnenja, da je ta problem v praksi nerešljiv. Zato so podjetja oziroma delavski sveti postavljeni pred težko nalogo, kako najti ekonomsko utemeljeno razlago za tisti del čistega dohodka, ki so ga predvideli za osebne dohodke delavcev. Prav tako si bo zbor proizvajalcev pri razpravljanju o periodičnem in zaključnem obračunu podjetij moral biti na jasnem, ali je delitev čistega dohodka utemeljena glede na poslovanje podjetja, ko razni momenti izven podjetja lahko vplivajo na njegovo poslovni uspeh.

Ena glavnih pokazateljev, ali je delovni kolektiv s svojim prizadevanjem dosegel večji dohodek, je naraščanje produktivnosti dela. Na nesrečo pa je merjenje produktivnosti dela silno zapleteno in dejstvo je, da ni enotne formule za vsa podjetja, po kateri bi se dala produktivnost meriti. Indeks produktivnosti sam na sebi pa tudi ni popolnoma zanesljivo merilo, temveč je v zvezi z drugimi pokazatelji, predvsem z lastno ceno itd.

O tem bomo našla podjetja koristne napotke v priložni »Produktivnost, osnovni pojmi, merjenja in ukrepi za izboljšanje organizacije dela«, ki ga je sestavil dr. Vilko Vujičić, založila pa »Nova proizvodnja«. Priložnik je že izšel in se naroča pri založbi »Nova proizvodnja«, Ljubljana, Trubarjeva ulica št. 15.

● NAROČAJTE
● IN SIRITE
● DOLENJSKI LIST!

ZUNANJEPOLITIČNI TEDENSKI PREGLED

Spet je — bi dejali — formoska kriza postala prva novica dneva. To pot v nekoliko prijetnejši obliki, kakaj pekinška vlada je razglasila en teden premirja v Formoski ožini. Topovi pri otokih Kve-moj in Macu so umolkeli, da bi se Pe-king lahko pogajal s Čangkajškom o »notranjih kitajskih zadevah«, medtem ko se pogajanja med LR Kitajsko in ZDA nadaljujejo v Vašavi. Kaže, da se tam oba veleposlanika precej temeljito menita o vseh platih neposredne krize na Daljnem vzhodu.

Kriza torej, ki je v nekaterih trenutkih grozila, da se spremeni v spopad med LR Kitajsko in ZDA, se je trenutno zasukala na bolje. To je v precejšnji meri posledica določene spremembe v stališču Washingtona do Čangkajške in njegove politike. Gledano z ulice je zmagal vzklik nekega demokratskega senatorja, ki je dejal, da Kve-moj ni vreden, da bi en sam ameriški vojak prelił zanj kri. Toda ko so bile izrečene te besede, je bila ameriška vlada še trdno odločena gnati zadevo do konca. Med tem pa so bile volitve za senat v državi Maine. V tej državi namreč volijo zmeraj pred volitvami v vseh drugih ameriških državah. In država Maine, ki je bila celo v Rooseveltovih časih republikanska trdnjava — in to mnogo pomeni — je letos postala demokratska.

Izmed štirih senatorjev so bili trije izvršeni senatorji demokratski. Predsednik Eisenhower je po teh volitvah brez ovinkov izjavil, da je to poraz, iz katerega se mora republikanska stranka marsikaj naučiti.

Z odlokom Zveznega izvršnega sveta so bile zvišane prodajne cene sladkorja v kristalu na 170 din kg, v kockah na 185 din kg, ter kruha do največ 4 din pri kilogramu. Zvezni državni sekretar za blaginjo promet dr. Marjan Brečelj je na sestanku z novinarji 1. oktobra v serketari-

atu za informacije Zveznega izvršnega sveta v Beogradu pojasnil najnovije ukrepe, katerih glavni namen je uskladičev cen in stabilizacija trga.

Letos nam je uspelo doslej najbolj ustaliti trg, predvsem tako, da so bili pravočasno sklenjeni dogovori o dobavi določenih količin kmetijskih pridelkov s proizvajalnimi organizacijami, dalje so bili pravočasno sklenjeni dogovori o najvišjih odkupnih cenah ter bil sprejet odlok o evidenci in kontroli cen nekaterih proizvodov.

Z odlokom o evidenci in kontroli cen so dobili občinski odbori pravico prepovedati zvišanje cen nekaterih živil ter industrijskih izdelkov v prodaji na drobno in obrtnih storitev. Republikanski sekretariat bode predpisali, za katere proizvode in obrtne storitve so dolžne občine to kontrolno in evidenco izvajati.

Občine na osnovi spremembe uredbe o tarifi davka na promet tudi ne smejo zvišati stopnje občinskega davka na promet na drobno ali uvesti plačevanja občinskega davka za novo blago, tako dolgo dokler ne bo sprejet novi družbeni plan za leto 1959. Engko ne morejo občine in okrajni do tega roka zvišati cen komunalnih proizvodov in storitev (voda, snaga, kanalizacija, najemnine za stanovanjske in poslovne prostore).

Občinski ljudski odbori so tako dobili še novo nalogo, ki je zelo pomembna. Naj omenimo še to, da govorice, čes sladak so je podražil, pa se bodo še marmelada in ostali industrijski izdelki, delani s sladkorjem, nepravilne. Proizvajalne organizacije za predelavo sadja bodo plačevale sladkor po 100 din kilogram, država jim torej nudil regres 70 din pri kilogramu.

prenehati z obstreljevanjem teh otokov. ZDA se namreč ne bodo umakle pod pritiskom. Baje je predsednik ZDA razpoložen dati koncesije za koncesije.

To je vsekakor napredek in če upoštevamo, da so Kitajci naj ustavili obstreljevanje za en teden, obstaja prvo resnejše upanje, da se koncesije za zbiranje formoske krize zdej nekako rešijo. Kraveva ne pomeni, da bodo »turisti« naspotij med LR Kitajsko našega »Čangkajškom« in ZDA z druge strani bo kvetjemu: asilna rešitev, ki bi ji morali slediti koraki za

NOVICA DNEVA

temeljitejše reševanje tega ironnega problema. Zakaj dokler ne bo Kitajska sprejeta v Združene narode (kar ponavljajo celo ameriški zavestniki venomer, da je že dolgočasno, ni pričakovati temeljite normalizacije položaja. In glavna ovira za sprejem LR Kitajske v OZN so prav ZDA.

Nihče ne pričakuje, da bodo ZDA zdej kar velikodušno povabile LR Kitajsko v svetovno organizacijo. Toda čas dela svoje. Letos, na zasedanju Generalne skupščine, se je pokazalo, da je vsako leto manj tistih držav, ki lahko še podpirajo ameriško politiko do Kitajske. In če bi se večina sveta naposed zedinila, da mora LR Kitajska v OZN, bi se tudi ZDA ne moge več upirati. Toda to je stvar prihodnosti in lahko se še marsikaj zgodi.

● Pred vrhovnim tunizijcem sodiščem se je danes začela razprava proti bivшему tunizijškemu premieru Salah el Dinu Bakšu in članom njegovega »Kabinet«, ki so obtoženi, da so skodlavili interesom države in zadržali gibanje nacionalne osvoboditve Tunizije. Danes so obtoženo zaslišali.

● Pakistanska vlada je danes sporočila, da je vojska aretirala poveljnika Ahmeda Jara kana. Aretiran je bil zaradi pravnih dejavnosti.

● V bejrutskem pristanišču je prišlo do spopada med varnostnimi silami in libanonskimi falangisti, ki poskušajo s svojim terorizmom povzročiti v mestu splošno slankno. V neredih je bila ubita ena oseba.

● V Tokiju je začela z delom regionalna konferenca organizacije za kmetijstvo in prehrano (FAO), Japonski delegat, profesor Seiji Toba je bil soglasno izvoljen za predsednika konferenca. Za podpredsednike so bili izvoljeni delegati Čeljona, Filipinov in Južnega Vietnamca.

● Kakor poroča zgodnotemniška časopisna agencija ADN, so se vodili predhodni te den v zveščeni in zahodnem Berlinu privatni razgovori med predstavnik Bundestaga in predstavniki vzhodnotemniške Volkskammer. Po vseh teh razgovorih je bila glavna tema teh razgovorov predlog vlade Vzhodne Nemčije o razvojnih za sklenitev sporazuma o miru z drugimi državami.

● Danski premier Hans Christian Hanssen je sporočil, da ne bo več upravljal resne zunanje zadeve, da bi se tako lahko posvetil svojim dolžnostim kot predsednik vlade. Kot pričakujejo, bodo resor za zunanje zadeve zagnali ministru za gospodarske odnose z mozemstvom Jens Otto Krugu.

Novo cene in nove naloge občin

Z odlokom Zveznega izvršnega sveta so bile zvišane prodajne cene sladkorja v kristalu na 170 din kg, v kockah na 185 din kg, ter kruha do največ 4 din pri kilogramu. Zvezni državni sekretar za blaginjo promet dr. Marjan Brečelj je na sestanku z novinarji 1. oktobra v serketari-

Iz beležnice tržnega inšpektorja v Crnomlju

V dveh mesecih, kar je bila pri občini Crnomelj ustanovljena tržna inšpekcija, je dala dvanajst kazenskih prijav. Od tega sta bili dve za prekrščenje z živino, ostale pa za nepravilnosti v trgovski in gostinski mreži. Tržna inšpekcija je ugotovila, da Kmetijska zadruga Dragutov prodaja olje od 8-21 din draže kot bi smela, razen tega pa je omenjena zadruga uporabljala tudi izvežene uteži Kmetijske zadruge Adlesič, ki prodajala moko za dinar do dva draže pri kilogramu in preplačevala živino pri odkupu od individualnih proizvajalcev. Gosilna Makič Kazimir na Vinici je po ceniku prodajala vino z 10,5%, v sodu je imela vino z 9,8%, na točnji mizi pa 8,8%.

Sušmarstvo je tudi v občini Crnomelj precej razvito. Ugotovljenih sušmarjev je 32, verjetno jih je pa precej več, ko so jih odkli- calni na sestanku, je 18 sušmarjev, ostali pa so deino prenehali. Posebno vprašanje so sušmarji avto prevozniki, ki zaslužijo mesečno po 300 do 400 tisoč dinarjev. Premestna inšpekcija za občinski upravljal za dohodke, Pavel Lužar iz Crnomlja vozi že dve leti in pol. V mesecu maju je imel 369.000 din kosmatega zaslužka samo od voženj državnemu in zadružnemu sektoru. Tržna inšpekcija je pre-pustila šoferja sušmarjev v nadaljnji postopek sodniku za prekrške.

Niko Kralj, poslovođa trgovine Grbičev, je prodajal liter olja za svoj račun draže kot kilogram.

V TEM TEDNU NABIRAMO:

List slizenovca (180 din), hribske reše (500 din), gr-dne jagode (100 din), melise (140 din), maline (40 din).

Rastlino ptičjega dresna — moravke (30 din), črnošine (70 din), gladišnika (36 din), hribske reše (250 din), jetnička (105 din), vodne kreše (140 din), kopitnika s korenino — virh (65 din), zlate rozge (45 din), verbene (30 din).

Korenine regrata (110 dir be-ladone (140 din), gozdnega kore-na (100 din), baldrijana (260 din), habata — smrdljivi bezeg (36 dinarjev).

Lubje češminovih korenin (185 din), češminovih palic (50 din).

Plovde češmina (120 din), šipek cel (50 din), šipek luščine (180 din), črna trna — oparn- ce (30 din), gloga — beli trn (33 din), bezga (90 din).

Obvestilo: Suhli borovnic ne odkupujemo več. Nabiralci pohi- tite z nabiranjem češminovih jagod!

Novomeški trg in sejmische

V ponedeljek, 6. oktobra so bile na novomeškem živilskem trgu cene naslednje: paradiznik 40 din/kg, jabolka 18-20 din/kg, grozdice 70 din/kg, silve 45 din/kg, jajca 22-24 din/komadi, kostanj 40 din/liter, orehi 100 din/kg, bruske 40 din/kg, krompir 16 din/kg, gobe 160 din/kg, žganje 300 din/liter, paprika 30 din/kg in repa 25 din/kg.

Napredaj so bila tudi različna semena in polnjeni izdelki.

V ponedeljek, 6. oktobra so pripeljali na novomeški živilski trg 1306 prašičev v starosti 5-10 tednov po ceni 2500-4500 din in 39 prašičev v starosti 3-17 mesecev po ceni 4500-23.500 din. Prodanih je bilo 1093 repov.

Cena govje živini je bila naslednja: volj 70-90.000 din ali 125 do 130 din/kg, krave po 45.000 do 70.000 din ali 125-130 din/kg in junci in telice po 40.000-60.000.

● Priprave za setev italijanske pšenice v Vojvodini. Po podatkih Zveze kmetijskih zadrug Vojvodine bodo letos zasajeli v Vojvodini 1 milijon 130 tisoč 563 hektarov z italijanskimi sortami pšenice. Desetakr več zot lan.

Kratke iz raznih strani

● Pred vrhovnim tunizijcem sodiščem se je danes začela razprava proti bivшему tunizijškemu premieru Salah el Dinu Bakšu in članom njegovega »Kabinet«, ki so obtoženi, da so skodlavili interesom države in zadržali gibanje nacionalne osvoboditve Tunizije. Danes so obtoženo zaslišali.

● Pakistanska vlada je danes sporočila, da je vojska aretirala poveljnika Ahmeda Jara kana. Aretiran je bil zaradi pravnih dejavnosti.

● V bejrutskem pristanišču je prišlo do spopada med varnostnimi silami in libanonskimi falangisti, ki poskušajo s svojim terorizmom povzročiti v mestu splošno slankno. V neredih je bila ubita ena oseba.

● V Tokiju je začela z delom regionalna konferenca organizacije za kmetijstvo in prehrano (FAO), Japonski delegat, profesor Seiji Toba je bil soglasno izvoljen za predsednika konferenca. Za podpredsednike so bili izvoljeni delegati Čeljona, Filipinov in Južnega Vietnamca.

● Kakor poroča zgodnotemniška časopisna agencija ADN, so se vodili predhodni te den v zveščeni in zahodnem Berlinu privatni razgovori med predstavnik Bundestaga in predstavniki vzhodnotemniške Volkskammer. Po vseh teh razgovorih je bila glavna tema teh razgovorov predlog vlade Vzhodne Nemčije o razvojnih za sklenitev sporazuma o miru z drugimi državami.

● Danski premier Hans Christian Hanssen je sporočil, da ne bo več upravljal resne zunanje zadeve, da bi se tako lahko posvetil svojim dolžnostim kot predsednik vlade. Kot pričakujejo, bodo resor za zunanje zadeve zagnali ministru za gospodarske odnose z mozemstvom Jens Otto Krugu.

Notranjepolitični tedenski pregled

Novo cene in višji prejemki

Mnogo komentarih je slišati na ukrepe, ki jih je pretekli teden sprejel Zvezni izvršni svet. Nekateri med njimi dokazujejo, da vendarle nismo doumeli ciljev, ki jih skušamo s spremembami doseči. Gre namreč za dve stvari: za povišanje cen in denarno nadomestilo za to povišanje ter za povišanje osebnih prejemkov, ki naj bi vplivali na povečanje osebne potrošnje zaposlenih.

Najprej nekaj o povišanju cen. Večkrat smo zapisali, da osebna potrošnja narašča na vsaj hitreje kot v mestih in industrijskih središčih. Spremembe cen bodo nedvomno povečale življenjske stroške v kmetijskih gospodinjstvih, toda treba je povedati, da hiter porast realne potrošnje na vasi ni bil le posledica večje proizvodnje, večjih hektarskih donosov, marveč predvsem posledica višjih cen za kmetijske pridelke. Od leta 1952 so se cene za industrijsko blago na drobno povečale za 3%, odkupne cene kmetijskih pridelkov pa za 56%. S povišanjem cen bomo torej zaustavili nagel porast osebne potrošnje na vasi, ki ni v skladu s predvidenimi perspektivnega gospodarskega načrta. Ta načrt namreč predvideva, da naj bi osebna potrošnja v teh letih naraščala hitreje v industrijskih središčih. Letos na primer se je osebna potrošnja kmečkega prebivalstva povečala za okoli 4%, medtem ko je potrošnja delavcev in uslužbencev zaostala. Vzrok tega zaostanka je predvsem dvig življenjskih stroškov, ki so se najhitreje povečevali prav za prehrano in nekatere usluge.

Toda cene za moko, sladkor, električno energijo, tobak in železniški prevoz niso bile povečane samo zato, da bi vkladili odzode med mestom in vasio, marveč tudi zaradi drugih gospodarskih razlogov. Razvoj gospodarskih odnosov zahteva vsklajevanje cen, zlasti tistih, katere smo več ali manj administrativno zadrževali na nižji ravni. Tako je znano, da se je pšenica v lanskem letu podražila od 30 na 36 dinarjev in se cena za kruh in spreminila temu ustrezno. Podražitev moke za 3 dinarje oziroma kruha za 4 dinarje naj bi omogočilo boljše gospodarjenje mlino in pekarnam. Dohodki od povečanih cen moko in kruh bodo v glavnem ostali

mlinom in pekarnam. Zlasti mlinci ob sedanjih cenah niso mogli dobro gospodariti. Podobno je s sladkorjem, ki se je podražil od 145 na 170 dinarjev za kilogram. Potrošnja je namreč naglo naraščala, kar je sicer ugodno dejstvo, vendar pa istočasno ugotavljamo, da ga je podedežilo trošilo zaradi nizke cene zelo neracionalno pri proizvodnji alkoholnih pijač. Električna energija se bo podražila za dinar pri kilovatni uri. To naj bi pokrilo del razlike med dejanskimi stroški za kilovatno uro, ki stane okoli 10 dinarjev, in med povprečno ceno za gospodinjstvo, ki je znašala doslej okoli 5 dinarjev. Podražitev tobačnih izdelkov za 15% in potniških tarif za prav toliko ima kot vse ostale spremembe cen namen, da bi popravili dosežek ekonomsko nepravilne odnose med cenami in ustvarjali uspešnejše pogoje za poslovanje ustreznih gospodarskih organizacij.

Zaposlenim delavcem in nameščencem bodo povečani izdatki povrneni. Na osnovi izračuna za štirilastno družino, katero vzdržuje povprečno usposobljen delavec, znašajo okoli 700 dinarjev. Prav toliko naj bi dobil vsak zaposleni. Seveda nadomestilo ne bo za vse enako. Medtem ko bodo nekadilci na primer na boljšem, bodo na slabšem kadilci. Tudi navade v prehrani bodo vplivale na dejansko vrednost nadomestila. Vendar bi bile nemogoče, in tudi nepravilno, če bi skušali nadomestilo za povišane cene za blago in usluge nadomeščati od primera do primera. To je, kot rečeno, en del ukrepov. Vsklajene so nekatere cene, proizvajalci pa bodo dobili za to 700 dinarjev nadomestila.

Drugi del ukrepov pa zadeva povišanje prejemkov delavcev in nameščencev, upokojenec itd. Letošnji gospodarski uspeh, predvsem pa zaloge, ki so ustalile cene na tržišču, omogočajo, da sprejemamo take spremembe. Zaloge industrijskega blaga so v letošnjem letu za okoli 60 milijard dinarjev večje kot lani. Mimo tega pa so se povečale tudi zaloge nekaterih vrst prehrambenih artiklov. Na osnovi tega je Zvezni izvršni svet sklenil, da naj bi se prejemki zaposlenih povečali od 1. oktobra dalje za 4%. Skupno povečanje pre-

jemkov bo torej znašalo okoli 7%. Zvezna ljudska skupščina bo že v kratkem sprejela zakon, s katerim bodo povišani minimalni osebni dohodki za 9%. S tem se bodo povečala sredstva, ki jih bodo gospodarske organizacije lahko porabile za osebne dohodke. Kot rečeno, naj bi vsak proizvajalec dobil 700 dinarjev za kritje razlike pri cenah. Ostale 4% pa naj bi gospodarske organizacije razdelile na osnovi tarifnih postavk. Če bodo to priliko uporabili tudi za spremembe v tarifnih pravilnikih, bi bilo prav, da se o tem pogovore s sindikatoma, tako v podjetju kot na občini. V vsakem primeru pa bi morale gospodarske organizacije takoj pripravljati nove tarifne pravilnike, da bodo čimprej lahko uveljavile dokončana izplačila. Do takrat pa imajo možnost, da izplačujejo akontacije.

Nekoliko drugače bo ta stvar uveljavljena za uslužbenec javnih ustanov. V povprečju bo sicer razdeljenih prav tako 7%, toda v višjih plačilnih razredih se bo povečala plača od 3 in pol do 7%, v nižjih plačilnih razredih pa do 10%. Delavcem in tehničnemu osebju v državni upravi se bodo povečali prejemki po drugi lestvici, in sicer nekvalificiranim za 700 do 900, polkvalificiranim za 1100, kvalificiranom oziroma visokokvalificiranim pa za 1400 oziroma 1800 dinarjev. Prav tako se bodo povečale nagrade za učence v gospodarstvu, in sicer za 700 dinarjev na mesec. Pokojnine se bodo povečale v višjih plačilnih razredih, višješ XIV. razred povprečno za 8%, v nižjih pa za 12 odstotkov. Povečane bodo tudi invalidske doklade in posebne doklade za šolanje otrok padlih borcev. Da pa ne bi bile prizadete pri nadomestilu za povišanje cen več kot štirilastne družine, bo tretji in vsak nadaljnji otrok dobil še 240 dinarjev doklade.

To je drugi del predpisov, ki s povečanjem osebnih prejemkov za 4% omogočajo, da dosežemo v letošnjem planu predvideno povečanje osebne potrošnje. Za to, da povečanih prejemkov ne bi varkalo spekulativno navijanje cen za različno drugo blago in zlasti za usluge, je Zvezni izvršni svet povečal tudi pooblastila ljudskih odborov glede evidencie in kontrole cen. Na osnovi teh predpisov, o čemer bomo še pisali, lahko ljudski odbori določajo najvišje prodajne cene za vse blago, pa tudi za obrtniške usluge. Če bodo ljudski odbori dosledno uveljavljali te možnosti in če se bodo proti povišanju cen borili tudi delavci v svojem lastnem podjetju, potem smo lahko prepričani, da bo s povečano višjo osebnih prejemkov možno kupiti več blaga.

Znižanje cen mesa

boljše meso, ki je bilo dražje. Zdej so cene za vse svinjsko meso enake: 360 din/kg.

Oboje cene bomo lahko odbržali, če bomo nabavljali živino v okraju in če bodo KZ prodajale živino, ki bo imela predpisani 12-urni po t. Na našem področju nabavljaj tudi kupci, ki niso iz našega okrajja. To so izvozna podjetja, ki pa kupujejo tudi nad določenimi cenami. Na metličkem sejmu kupuje »Vaj-da« iz Zagreba, v Trebnjem in Suhil krajini pa »Zivinopromet« iz Ljubljane. Izjavi upravnik KZ Hinja je podjetje »Zivinopromet« kupovalo na sejmu v Žužemberku vole, za katere je določena cena 125 din/kg po 145 din in celo 150 din/kg. Dokler bo tak nered na našem tržišču, ne moremo zagotoviti stabilnih cen.

Novomeški trg in sejmische

V ponedeljek, 6. oktobra so bile na novomeškem živilskem trgu cene naslednje: paradiznik 40 din/kg, jabolka 18-20 din/kg, grozdice 70 din/kg, silve 45 din/kg, jajca 22-24 din/komadi, kostanj 40 din/liter, orehi 100 din/kg, bruske 40 din/kg, krompir 16 din/kg, gobe 160 din/kg, žganje 300 din/liter, paprika 30 din/kg in repa 25 din/kg.

Napredaj so bila tudi različna semena in polnjeni izdelki.

V ponedeljek, 6. oktobra so pripeljali na novomeški živilski trg 1306 prašičev v starosti 5-10 tednov po ceni 2500-4500 din in 39 prašičev v starosti 3-17 mesecev po ceni 4500-23.500 din. Prodanih je bilo 1093 repov.

Cena govje živini je bila naslednja: volj 70-90.000 din ali 125 do 130 din/kg, krave po 45.000 do 70.000 din ali 125-130 din/kg in junci in telice po 40.000-60.000.

V Birčni vasi

ki obsega hribovito kmetijsko področje, so preseglj plan jesenske setve italijanskih vrst pšenice. 64 gospodarstev bo posejalo 13 in pol hektarov Italijanskih žit v pogodbenem sodelovanju z zadrugo in tako preseglo setvenni načrt za 3 in pol hektare. Vsi člani upravnega in nadzornega odbora zadruge so sklenili z zadrugo pogodbe, ter nato agitirali za pogodbeno setev vsak v svoji vasi.

PRODAMO

v Bučni vasi — župnica

3 iz opeke zidane provizorije velikosti 20.50 x 7.80,

4 montažne lesene barake raznih velikosti.

Interesenti si lahko ogledajo predmetne objekte tako v delavcem naselju v Bučni vasi — župnica, in predložijo ponudbe za nakup na naslov:

»SGP PRIMORJE« — AJDOVŠČINA

Za svetlo bodočnost mladega rodu

(Prenos s 1. strani)
 Letošnji Teden otroka je v znamenju gesla: Varstvo in skrb za otroke in stanovanjski skupnosti. S tem se hoče poudariti, da naj stanovanjska skupnost nudi otrokom primerne prostore za zabiranje in igranje, hkrati pa tudi vodstvo, ki bi jih nadzorovalo. Nepravilno bi bilo misliti, da so takih prostorov potrebni le mestni otroci ali otroci industrijskih središč. Tudi vaška deca je marsikdaj prepuščena sama sebi. Zgodilo se je, v našem okraju, da je mati svoje otroke v stanovanju poveljala, da je lahko odšla po opravkih. Zato je povsem upravičena zahteva, da bi revizijske komisije pri gradnji stanovanjskih blokov ne smele potrditi načrtov, če ne bi bil v njih predviden poseben prostor za otroke. Stanovanjske skupnosti naj bi b neposredna združenja staršev in nosilke organiziranega skrbništva za otroke, tretji razširjena družina, ki naj vedno priskoči na pomoč, kadar si starši sami ne morejo pomagati.

Fondi za zaščito otrok pri občinskih ljudskih odborih imajo zakonsko osnovo. Društva prijateljev mladine bodo morala storiti vse, da se bodo ti fondi utrdili, zbrana sredstva pa načrtno in pravilno uporabljala. Res vzgojno in koristno je, da so pionirski odredi po šolah začeli zbirati sadje. Sušili bodo

krhlje, kuhali sadno mezgo in skokove ter si tako pomagali pripraviti zimsko zalogo za mlečne kuhinje. Ne bi bilo napačno, če bi del sadja izročili tudi svojim sovrstnikom v mestih in industrijskih središčih. Kako vesel bi bili njihovega daru!

Roditeljski sestanki so že utrjena oblika sodelovanja med domom in šolo. So neprimerno kvalitetnejši od sestankov iz povojnih let, vendar bi se vsebinsko še izpopolnili, če bi šolam, zlasti v oddaljenih krajih, pomagala s predavateljskim ka-

drom Društva prijateljev mladine iz občinskih središč pa tudi druge organizacije in društva.

Resno je treba misliti na šolo za starše v Novem mestu, ki pa naj bi ne bila le za matere, kot je to slaba navada pri roditeljskih sestankih; obiskovati bi jo morali tudi očetje. Saj je že čas, da se otresemo mnenja, da je za vedenje otrok odgovorna le mati.

Pomemben činitelj za oblikovanje otrokove osebnosti so mladinske knjižnice. Teh je v okraju le malo, ki so res dobro

in kvalitetno oskrbljene s knjižnico. Odgovorni ljudje morajo to stran otrokove vzgoje podpreti bolj kot doslej. Šolska knjižnica je zelo važna in bodi dva, tri tisoč dinarjev za jo iz letnih proračunskih sredstev je res premalo.

Skrb za pravilno rast mladega rodu je odgovorna, mnogostanska in nelztrpna naloga. Zato bodo letošnji Teden otroka zopet združeval vse, ki jim je svetišča bodočnost mladine prva dolžnost srca in razuma!

Nada Gostič

Za usposabljanje mladine

Pred dnevi je republikanski sindikat organiziral posvetovanje, ki so se ga udeležili zastopniki odgovornih za delavsko mladino po okrajih, nadalje člani sindikata, obrtnih zbornic in drugi. Na posvetu so obravnavali razna vprašanja, ki zadevajo vzgojo in delo z mladino.

Glede sodelovanja mladih pri delavskem upravljanju je bilo udarjeno, da še nimajo tiste vloge, kot bi jo morali imeti, in da razne organizacije v podjetju, na primer ZK in SZDL, nudijo mladini premalo pomoči. Glavni vzrok, da mladina v podjetjih in ustanovah ne kaže več podjetnosti, pa je v tem, da je strokovno in politično premalo usposobljena. Zato teže prodre med starše, ki jih odlikuje večja strokovnost in večja politična izobrazba. Res je, da smo glede tega že precej napredovali, vendar pa moramo svojo skrb za vzgojo naše mladine čedalje boljše razvijati. Mlademu človeku moramo nuditi predhodno šolo, ki ga bo uvedla v prakcijo življenja. Le tako bomo mladega delavca usposobili za razgledanega upravitelja podjetja. Strokovno in politično izobrazbo lahko posredujejo mladini v naših podjetjih z raznimi tečaji in predavanji.

Na posvetovanju so tudi omenili, da je v Sloveniji mnogo obrtnih neznakov. Žrtve pa so predvsem mladi ljudje, nekaj zaradi svoje nezaposelnosti, nekaj zaradi nepoučenosti. Teža vprašanja se bodo lotile komisije HTZ po podjetjih.

V severni Sloveniji vzbujajo skrb velika fluktacija delovne sile, zlasti mladine, ki prihaja iz južnih krajev. Vzrok so nezadostne stanovanjske in prehranske možnosti, kar bode skušali urediti z gradnjo novih samskih stanovanj in s boljšimi menzami.

Posvetovanju so strokah so zelo zaželeno imeli, so jih že kovinarji, kmetilci, rudarji. Posvetovanju zastopnikov lanih strok so lepo uspela, zato bodo tudi vnaprej najboljše oblika, v kateri si bodo mladi ljudje izmenjali izkušnje in mnenja.

Podjetja v novomeškem okraju letos niso posebno poskrbeli za vzgojo mladih upraviteljev. Na seminarjih v Rohinju, ki trajajo vse leto, je bilo iz novomeškega okraja najmanj udeležencev. Drugo leto na mlade upravitelje res ne smemo pozabiti. Sl. Dokl

Boj za proizvodnost

(Prenos s 1. strani)

KAJ POVEDO ŠTEVILKE

Realizacija plana v prvem polletju letošnjega leta nam v primerjavi s istim razdobjem lanskega, da naslednjo sliko: bruto proizvodov je narasel za 26%, narodni dohodek za 16%, čiste plače za 15% in število zaposlenih za 11%. Letos je en delavec ustvaril za 13% bruto proizvoda več kakor v istem razdobju lani. Na dinar čiste plače je proizvedel lani za 7,6 dinarjev bruto proizvoda, letos pa za 8,2 dinarjev, torej 8 odstotkov več. Iz navedenega vidimo to, kar smo že omenili: proizvodnja raste, vendar ne raste enakomerno in vzporedno s tem proizvodnost dela.

na predavanja) oprostili vseh ostalih dolžnosti.

Jesensko in zimsko razdobje, ki sta najprimernejši za vzgojno delo, sta predurli. Zopet se bodo pričela predavanja na ljudskih univerzah. Občinska vodstva morajo predvideti predavanja, ki bi bila najprimernejša in ob enem najaktualnejša. Ponekod so se LU z dosežanim delom že uveljavile, marsikje pa jim bo treba nuditi več pomoči.

SOCIALISTIČNA ZVEZA

Kar največ pozornosti moramo posvetiti volitvam Zadržnih svetov. Skrbeti moramo, da bo vanje izvoljenih čim več mladih ljudi in naprednih kmetovalcev. Približujejo se tudi volitve novih vodstev SZDL. Dosedanji vaški odbori niso bili v teritorialnem pogledu povsod najboljše izbrani. Prihajajo je do nesoglasij s krajevnimi uradi občinskih odborov. S prihodnjimi volitvami bo treba to napako odpraviti tako, da bodo voljene osnovne organizacije SZDL na območjih krajevnih odborov. V predvolilni dejavnosti naj stremijo vodstva SZDL za tem, da pridobijo kar največ novih članov ter rešijo tudi vprašanje še nepobrane članarine.

Posvetovanje je bilo po vsebini zelo pomembno. Prisotni niso na njem obdelali le važnih gospodarskih nalog, ki smo jih omenili v prvem delu članka, temveč tudi pomembne politične naloge. Osnovne organizacije Zveze komunistov morajo postati žarišče in organizator boja za izpolnitev letošnjega gospodarskega načrta, pa tudi organizator in žarišče študija programa ZKJ sprejetega na VII. kongresu v Ljubljani. Izpolnitev nalog gospodarskega načrta je resna zadeva. Člani Zveze komunistov in sindikati so dolžni razlagati delavcem, ki plan urednicujejo, predvsem to, da je od tega, kako ga bodo izpolnili, odvisna življenjska raven nas vseh.

Setev v brežiški občini

V kmetje še niso bili omlatili, osnove pridelka pšenice, ko so v občini Brežice že začeli misliti na jesensko setev visokorodnih italijanskih sort. Že julija so na sestanku, ki ga je bil na pobudo KPZZ v Brežicah sklical občinski komitej ZKJ in so se ga udeležili vsi upravniki KZ v občini ter sekretarji krajevnih organizacij SZDL in ZKJ, razpravljali o potrebi in možnostih povečanja pridelkov belih žit. Pomenili pa so se tudi o ostalih vprašanih perspektivnega kmetijskega načrta občine Brežice v letih 1956 do 1961. Ta predvideva, da bo

ve vrednost kmetijske proizvodnje v prihodnjih petih letih narasla za 72%, ali povedano v številkah: vrednost bruto proizvodnje v kmetijstvu bi morala narasti od 1.062.000.000 din v letu 1956 na 1.827.000.000 din v letu 1961. Dobra tretjina te vseote odpadne na poljedelstvo, druga tretjina na živinorejo, preostala vsota bruto proizvodnje v kmetijstvu leta 1961 pa od pada na vinogradništvo, sadjarstvo itd.

Teh nekaj števil je posameznim KZ v občini pač najbolj nazorno pokazalo nalogo, ki jih čakajo v prihodnjih letih v borbi za večjo proizvodnost kmetijstva. Del te velike naloge pomeni letošnja akcija za jesensko setev visokorodnih italijanskih vrst pšenice. Bilo je predvideno, da bi v brežiški občini letošnje jesen posejali za italijanskimi vrstami 134 hektarjev. To vsekakor ni bila prevelika

števila, saj v občini posejajo s pšenico približno 850 ha vsako leto.

Z dobro pripravljeno akcijo KZ in odborov SZDL so zato v nekaterih vaseh kakor tudi v vsej občini postavljali plan hitro presegli. KZ so kmetovalcem tudi pravočasno priskrbeli seme in posebno vrsto umetnega gnojila nitrofoskala in jim ga v preteklih dneh razdelili.

Posamezne KZ se pripravljajo na občne zbere in na volitve združnih svetov ter novih upravnih odborov. Razpravljajo največ o gospodarskih nalogah KZ, ki so sedaj opustile trgovino s predmeti široke potrošnje. Da bodo KZ zmogle naloge, ki so predvidene v petletnem planu za razvoj kmetijstva brežiške občine, se bodo nekateri manjše KZ združile s svojimi večjimi sosedami. Tako se bo KZ na Catežu združila s KZ v Brežicah, KZ v Krški vasi s KZ v Cerkljah, KZ v Kapelah s KZ v Dobovi. Dosedanje delovno področje KZ Arčiče pa bosta prevzeli KZ v Brežicah in v Globokem.

Za pospeševanje kmetijstva so v občini Brežice izvolili iz vrst priznanih kmetijev in kmetijskih strokovnjakov stalno strokovno komisijo za organizacijo dela v kmetijski proizvodnji. Predsednik komisije je direktor KPZZ Brežice Stanko Rebernik, član pa Franjo Segetavc iz Bizeljskega, Franc Mohor in Anton Jurkas iz Dobove, Franc Roštorfer, ing. Mile Pieterski, Tone Račič iz Cateža, Ivan Zeinik iz Skoplic in Tine Lubšina ml. iz Globokega.

Občni zbori kmetijskih združenj se odvijajo počasi. Krivda je predvsem v tem, da je Dolenjska vinogradniško področje, kmetje pa kljub rokom za pričetek trgatve že trgajo, največ od nedeljav. Od 59 združenj je doslej izvedlo občne zbere 15 združenj. Dobro pripravljeno in uspešni občni zbori so bili predvsem v Dolenjskih Toplicah, Gradacu pri Metliki in v Smarjetu. Združeniki na občnih zboreh razpravljajo predvsem o jesenski setvi, načrtih za delo v prihodnjem letu in mehanizaciji. Jesenska setev se ugodno razvija, vendar je videti, da smo

Zakaj ni mesa divjačine?

Na nekem sestanku v Novem mestu je padel očitek na lovsko družino, češ da člani družine sami pojedjo meso uplenjene divjadi. Marsikateri potrošnik si zaželi vrstič za spremembo meso divjačine.

Da ni v Novem mestu v mesnici divjačine, je res, vendar tega niso krivi lovci. Novomeška in okoliške lovške družine so nekaj časa dobivale uplenjeno divjačino novomeški mesarji. Lovske družine namreč ne smejo same razprodati mesa na drobno. Mesarji je pričela divjačino odkladati, češ da se jim to ne splača, sekati, da ni zanimanja za meso divjačine in pod Lovske družine so nudile Mesarji očiščeno divjad po 180 d. kg. to je za 50 din ceneje kot bi jo lahko prodali Lovski za drugo v Ljubljano. Novomeška Mesarja je lahko prišla na to, da očno vsaj 60 din pri kilogramu, vendar ji je, kot kaže,

tudi to premalo. V enem primeru je lovška družina Novo mesto ponudila sranjaka celo po 80 din. pa ga vseeno niso hoteli prevzeti. Taka je zadeva z mesom divjačine v Novem mestu.

čili tudi Trebanjci. Za 2 hektarja in pol imajo že sklenjen pogodbi s privatniki, ostalo površino do 6 hektarjev pa bo za druga zasadiła na zemljišču splošnega namena. Nasadi bodo pri Trebnjem, pri Veliki Loki in pri Ponskvah. Skupno bodo zasadiili 4 nasade, od tega dva v Ponskvah. Kar se bo le dalo, bodo pripravili že letos v jeseni. Pravijo, da bo najtežje vprašanje hlevski gnoj za splošno gnojenje, ki ga bodo potrebovali 140 voz.

Občni zbori KZ

Občni zbori kmetijskih združenj se odvijajo počasi. Krivda je predvsem v tem, da je Dolenjska vinogradniško področje, kmetje pa kljub rokom za pričetek trgatve že trgajo, največ od nedeljav. Od 59 združenj je doslej izvedlo občne zbere 15 združenj. Dobro pripravljeno in uspešni občni zbori so bili predvsem v Dolenjskih Toplicah, Gradacu pri Metliki in v Smarjetu. Združeniki na občnih zboreh razpravljajo predvsem o jesenski setvi, načrtih za delo v prihodnjem letu in mehanizaciji. Jesenska setev se ugodno razvija, vendar je videti, da smo

Lovska, vendar resnična

Srečen strel je imel prejšnji torek lovec Pepi Tomšič iz Cateža. V gozdu blizu St. Vida nad Brežicami je ustrelil jelenca, ki so ga lovci in mesarji ocenili, da tehta okrog 300 kg. Rogovi, ki imajo 11 izrastkov, so došli 1 meter, žival je pa visok 1 meter in pol. Lovci menijo, da se je jelen zatekel v gozdove nad Brežicami iz Kočevskega Roga. Tomšič pa trdi, da ga je videl že leta 1948 in ga je lovil sva muho dolgih 11 let. Samo letos ga je zasledoval in čakal nad dvajsetkrat, dokler ni odkril njegovega napajališča. Podrj ga je z enim strelom. Lovci so ocenili, da je bil jelen star okrog 20 let.

KMETIJSKE NOVICE IZ TREBNJEGA

Hibridno koruzo kakor marsikje tudi v Trebnjem niso obdelovali tako kot bi morali. Pridelali so pri posameznikih zaradi tega ni bil veliko boljše kot pri domači koruzi. Letos je bilo na splošno opaziti, da kmetje prerađi trošilo umetno gnojilo, ki ga dobijo za pogodbeno setev, povsod drugod, le tam ne kjer bi ga morali. Upajmo, da je vse takšne »modrijane« letošnji pridelek izučil tudi za naprej!

Končno so se za hmelj odlo-

čili tudi Trebanjci. Za 2 hektarja in pol imajo že sklenjen pogodbi s privatniki, ostalo površino do 6 hektarjev pa bo za druga zasadiła na zemljišču splošnega namena. Nasadi bodo pri Trebnjem, pri Veliki Loki in pri Ponskvah. Skupno bodo zasadiili 4 nasade, od tega dva v Ponskvah. Kar se bo le dalo, bodo pripravili že letos v jeseni. Pravijo, da bo najtežje vprašanje hlevski gnoj za splošno gnojenje, ki ga bodo potrebovali 140 voz.

teriala od postaje do gradbišča opravi vsak privatnik sam, kakor ve in zna. Člani združenj neuradno tekmujejo med seboj, kdo bo prvi zgradil hišo. Tako pridobivamo hitreje stanovanja, ker se čas gradnje s tekmovanjem zmanjša na eno leto. Poleg vsega tega pa so gradnje grupirane in stanje zato komunalne naprave manj.

— Imate zadrudniki kaj zemlje?

— Vsak zadrudnik ima poleg zemlje, na kateri mu stoji hiša, še 2-3 are zemlje za vrt. Predviden pa imamo tudi prostor za ureditev skupnega otroškega igrišča.

— Kako ste prišli na zamisel, da ustanovite Zadrugo?

— Za vzgled smo si vzeli ljubljansko in celjsko Zadrugo. Pri njiju smo dobili tudi pravilnik, ki smo jih priredili našim pogojem. Izvolili smo upravni odbor, ki vodi delo in rešuje

Prijavite se za stenografski in strojepisni tečaj

Društvo stenografov in strojepiscev v Novem mestu organizira enoletni stenografski in strojepisni tečaj. — Učne ure bodo ob večerih trikrat tedensko v prostorih administrativne šole. Prijave sprejema Dragica Rotar na občinskem komiteju ZKS v stari gimnaziji, telefon 144. Rok za prijavo je do 25. oktobra, tečaja pa se bosta začela 1. novembra.

Kdo bo imel prej hišo?

V občini Videm-Krško je bila lani ustanovljena Stanovanjska zadruga. Njeni člani so privatniki ter občina in Kovinska zadruga. Zadruga najame kredit in ga razdeli članom, ki pa morajo 25% vrednosti zgradbe prispevati sami. En član Zadruge se je že vselil v novo stanovanje.

Nepopolni sem se v hrib za Vidmom, da poiščem člana, ki se je že vselil. Dobil sem ga takoj pri prvi hiši Stanovanjske zadruge. Dane Mižigoj, gradbeni tehnik, ki je precej časa uspešno delal pri Stanovanjski zadrugi, je prvi vseljenec. Povabil me je, da si ogledam hišo. Kuhinja, delovna soba, šramba, stranišče, klet, kopalnica, spalnica, soba za otroke, garaža — vse je sodobno in eknomično urejeno.

— Gradbena dela gredo hitro od rok, mi je pojasnil tov. Dane, obrtniška pa bolj počasi. Zadnja znašajo kar 60% celotnega dela. Ta dela so tudi najdražja. Težave smo imeli tudi s

komunalnimi napravami: vodom, kanalizacijo in elektriko. Prispevek za zunanji vod elektrike še sedaj ni rešen — praviljo, da bomo morali plačati vsak nekaj.

— Kakšna je prednost takega načina zidanja?

— Vsak, ki gradi, se trudi, da bi vložil čimveč svojega materiala in dela. Tako je gradnja cenejša in je treba manj kredita. Privatniki zgradijo stanovanja z eno tretjino manj kredita kot občina. Oni sami vozijo in pomagajo pri zidanju. Zadruga najame kredit in ga razdeli članom, prav tako naroča tudi gradbeni material, ki ga tudi ona razdeli. Prevoze ma-

teriala od postaje do gradbišča opravi vsak privatnik sam, kakor ve in zna. Člani združenj neuradno tekmujejo med seboj, kdo bo prvi zgradil hišo. Tako pridobivamo hitreje stanovanja, ker se čas gradnje s tekmovanjem zmanjša na eno leto. Poleg vsega tega pa so gradnje grupirane in stanje zato komunalne naprave manj.

— Imate zadrudniki kaj zemlje?

— Vsak zadrudnik ima poleg zemlje, na kateri mu stoji hiša, še 2-3 are zemlje za vrt. Predviden pa imamo tudi prostor za ureditev skupnega otroškega igrišča.

— Kako ste prišli na zamisel, da ustanovite Zadrugo?

— Za vzgled smo si vzeli ljubljansko in celjsko Zadrugo. Pri njiju smo dobili tudi pravilnik, ki smo jih priredili našim pogojem. Izvolili smo upravni odbor, ki vodi delo in rešuje

spore. Do zdaj smo morali rešiti samo en spor: med zadrudnikom in podjetjem, ki mu je gradilo hišo. Z ustanovitvijo Zadruge smo imeli precej težav. Malo ljudi je verjelo v njen uspeh. Danes je Zadruga s svojimi uspehi dokazala, da so bili ti dvomi neupravičeni.

Dane me je povabil na mošt. Bil sem žejen — pa če tudi ne bi bil, vabila ne bi odklonil. Ob moštu ava se pogovorila še o kreditih. Vsak član zadruge lahko dobi 1,5 milijona kredita, ki ga odplačuje po približno 3000 din mesečno z 1% obrestmi. Danetu so ponujali za njegov hišo že po tri milijone, toda on je ne prodal.

Se nekaj vseljivih bi bilo še več stanovanj Zadruge, če bi privatnik, s katerim imajo sklenjeno pogodbo, že izdelal stopnice. Ta stanovanja bodo vseljena v kratkem.

RIBE naše malo znano bogastvo

Pod mlinom v Podturnu, o potoku oglašujoče brni motor. Nekaj redovnežev je že zbranih ob strugi. Po potoku brodiča dva človeka, oblečena v obleke iz gume, ki jima segajo do ramen. Eden od njiju drži v rokah dolgo palico, iz nje se vleče električna žica napeljena k motorju, na koncu palice pa je v kovinskem obroču napeta mreža; drugi lovi ribe s sakom. Iz motorja je speljana še ena žica v potok. Tudi na njenem koncu je mreža, ki leži v vodi. Prvi takoj opazi lato rib, podreva s svojim orodjem v srednje med nje. Ribe so nenadoma kakor mrtve, drugi jih vtem že polovi s sakom. To je lov z elektroagregatom za ribolov. Motor proizvaja elektriko, ta pa, speljana po žicah v vodo, za nekaj sekund omrtvi ribe, ki se jih je dotaknila žica. Mrežo, napeto v kovinskem obroču. Tako ribe zlahka polovijo in takoj, kar je za odlov še negodnih, spuste nazaj v vodo. Te že čez nekaj trenutkov spet veselo plavajo po potoku. Vendar se danes niso zbrali za lov. Nekaj drugega je!

Leta 1956 so opazili v potoku Gmeljščici pri Ljubljani in v še nekaterih vodah Slovenije na lipanih čudno bolezen, ki se je hitro širila. Naslednje leto so bili očuzeni tudi lipani na Notranjskem. Letos spomladaj so opazili masoven pogri lipanov v Poljanski Sori. Površina vode je bila ponekod dobesedno pokrita z mrtvimi lipani. V juniju in juliju so ribiči skoraj niso mogli več loviti. Isti

kozolec, nato jih bodo vzeli v Ljubljano, kjer bodo s preiskavami nadaljevali.

Ribam pa ne pretijo le bolezni. Še marsikaj drugega je. Posebno poglavje so krivolovci, kot jim pravijo športni ribiči. Ribe lovijo z razstrelivom in ostmi. V vaseh Veliki koti in Mali koti pri Dvoru jih je nekaj. Letos so samo enkrat, ko so lovili z razstrelivom, naredili za več kot 300 tisoč dinarjev škodo. Uničili so 348 kg rib v vrednosti 84 tisoč dinarjev in ribjih iker v vrednosti 244 tisoč dinarjev. To je velika gospodarska škoda, storilci pa se bodo zagovarjali pred sodiščem. Športni ribolov ni samo v tem, da nabereš črvo in raznih hroščev za vabo, vzameš opremo, se postaviš ob vodo in loviš. Treba je skrbeti tudi za zard. Zveza ribičkih društev Novo mesto vložila vsako leto za blizu 700 tisoč dinarjev iker in mladice v naše vode.

Škoda pa ne delajo le krivolovci, marsikdaj jo povzročijo tudi kmetje. Ne povzročajo jo namerno, toda kljub temu je to škoda. Kako? Pri gradnjah. Jame za gašenje apna kopljejo preblizu tekoče vode. Apno prodre nato po razpokah v vodo in zamori vse ribe. To se je primerilo lani v Sentjernejcu. Nekdo je kopal jamo v neposredni bližini šeststjerneškega

potoka. Apno je po rovu vdrlo v potok. In posledica? Vse ribe v potoku, 3 kilometre daleč so poginile.

Na Dolenjskem je opaziti nekaj: naš kmet nima pravega odnosa ne do divjačine in gozdu in ne do rib v vodah. Večasih je bil lov in ribolov izključna pravica grofov in graščakov, privilegirane razrede. Divjadi in rib je bilo dovolj. Ker je bil odlov majhen, ni bilo treba skrbeti za umeten razplod. Danes je stanje drugačno. Število lovcv in športnih ribičev se je pomnožilo, ker je oboje dostopno vsakomur. Odlov je zato večji in nujno je treba skrbeti za umeten razplod, ker bi bili sicer naši gozdovi kmalu brez divjačine in vode brez rib. Maloprejš samo omenili, da vložil Zveza ribičkih društev Novo mesto vsako leto v dolenjske vode iker in mladice v vrednosti do 700 tisoč dinarjev. Družba vlaga torej tudi tu precejšnja sredstva. Prav bi bilo, da bi se nad tem tako kmetje kot tudi razni lovci z razstrelivom zamislili.

Zveza ribičkih društev Novo mesto je nedolgo tega dogradila v Kaničju, pod mostom ribarnico. V njej lahko Novomeščani vsak dopoldan kupijo sveže ribe. Bele vrste (platinice, šuški, klenci in stivke) so po 800 dinarjev kilogram; lina, krapi

in ščuke po 250 dinarjev kilogram; somi in menki po 300 dinarjev kilogram in salmondici

(postarvi vseh vrst, lipani in sulci) po 500 dinarjev. Zveza lovi ribe z elektroagregatom za ribolov, ki ga je kupila. Letos še ni velike lzbire, prihajnde leto pa bodo Novomeščani lahko že kupili ribo, kakršno si bodo zaželeli. Razumeti moramo, da je letos šele pričetak in

da v vodah še ni dovolj zalega za odlov. Ribolov je razen tega v marsičem odvisen od vremena. Pri gradnji ribarnice in nabavi opreme je novomeškim ribičem mnogo pomagal in pokazal veliko razumevanja OLO Novo mesto, predvsem predsednik Franc Pirkovt.

Zveza ribičkih društev ima 3 manjše ribnike, enega pri Prečni, enega pri Mirni in enega pri Mokrionogu. Ker bodo krapi v njih še ta mesec dorasli, jih bodo pričeli loviti, tako da jih bodo potrošniki mogli v ribarnici kupiti že v oktobru. Večji ribogojni objekt namerala Zveza dograditi pri Prečni ob Temenici. Graditi bodo pričeli že prihodnje leto. Upajmo torej, da bodo sladokosci tudi glede rib kmalu v celoti prišli na svoj račun. Seveda po zaslugi novomeških ribičev!

Sedež novomeške Zveze ribičkih društev je nad Zdravstvenim domom v Novem mestu. Ko stopiš v njihovo sobico, boš kar iznenaden ob množici pohval in diplom, ki so razobešene po stenah, in številnih pokalih in spominskih plaketah. Vse to so priborili naši športni ribiči na raznih tekmovanjih. Ne bo odveč, če omenimo, da je Dane Rifej iz Novega mesta državni prvak v metanju blesivke. Republiška ribiška ekipa, ki je zastopala Slovenijo na vseznem tekmovanju letos, je bila sestavljena samo iz Novomeščanov. Osvojila je prvo mesto! Zato jim ob koncu iz srca zaželimo: »Dober lov, fantje!

Ni še dolgo, ko so v petem letniku učiteljskih zamisljenj sledili predavanjem. Danes pa so se raztreseni po vsi Dolenjski, v vaseh, mestih in v hribih. Namenili smo se obiskati nekaj teh mladih učiteljev in učiteljic, ki so letos prvič stopili v šolsko sobo pred kmečke otroke. Kako je z njimi, nas je zanimalo, in dobili smo odgovore: »Srečen sem in vesel...« »Nimam stanovanja...« »Prezgodaj, da bi lahko povedal o prvih vtisih...«

dila življenje na vasi. Ko sem odhajal, mi je še naročila, naj pozdravim vse bivše sošolke in sošolce po Dolenjski.

Visoko nad Kostonjico leži Brezovica. Vas je brez elektrike in česte. Na vprašanje, kje je šola, mi vaščan z roko pokaže pot mimo vaške luže in znajdem se pred barako z majhnimi okni, obito z deskami.

Solo obkrujuje 29 otrok. Anica poučuje dopoldne, Majda popoldne. Sola nima nobenih športnih rekvizitov, nima telovadnega prostora. Zraven razreda je kuhinja in še majhna, premajhna sobica in to je vse. Anica se boji, da si bo pokvarila oči od petrolejke. Sanja je lep, beli šol v Podzemlju, Majda pa o svoji lepi Beli krajini.

Prvi koraki

NEVENKO HRNJAK sem našel na osemletki v Stopičah.

»Prezgodaj je, da bi lahko povedala kaj več o svojih prvih korakih, saj se je šola komaj začela. Težko je čakam, da se bo uredil učni program in da bomo lahko začeli študirati igro... Učim samo višje razrede. Lahko vam povem, da sem zelo srečna na tej šoli.«

Šola je velika, svetla in prostorna. Stanovanje je dobila že takoj ob prihodu v šoli in si je dolejš z kar ure.

Ko sem stopil v barako, sem hkrati stopil tudi v razred. Trinajst glav se je radovedno oziralo name.

ANICA FRANKOVIČ pravi o šoli: »Sedaj je še dobro ko ni mrzlo. Toda pozimi bo najbrž hudo. No, glavno je pa, da je streha dobra.« »Otroci v šoli so slabotni. Večina jih je telesno zaostalih zaradi uživanja alkoholnih pijač. V tem razredu, ki je edini, poučujem tretji, šteti in sedmi razred. Ti razredi so dopolne. Otroci so sicer zelo mirni, toda kar se tiče učenja...«

MAJDA MRZLJAK, ki skupno z Anico poučuje na tej šoli, je kar zadovoljna. Tu bo ostala leto dni. »Lahko bi se v dolini spomnili in malo popravili šolo. Ometati bi jo bilo treba. Tudi ograjo bi lahko napravili okoli nje. Vsak dan moram umivati okna, ker jih krave, ki se pasejo tu okoli, polžejo. Z vaščani se zelo dobro razumemo. Bo je se, da bi to šolo ukinitil in bi morali otroci hoditi daleč v dolino. Z prve dni so pokazali, koliko jim je do šole, saj so naju prišli z osličkovo čakati v dolino.«

MIRO BAVDEK uči na šoli v Vavti vasi. Obiskal sem ga v njegovem stanovanju, v enem izmed novih blokov v Straži. Na mizi so knjige, nekaj športnih časopisov. »Kako sem si uredil življenje? Ko sem prišel, je bilo težko. Nisem imel nič, niti stanovanja, skratka ničesar. Potem mi je tovariš ravnatelj priskrbel tole sobico v bloku. Moral sem si spodobiti sobno opremo in tudi to ni bilo lahko. V šoli učim peti razred, kjer sem razrednik. Sicer pa poučujem tudi telovadbo in ostale predmete v drugih razredih. Otroci so pridni, dobro vzgojeni in moram reči, da jih imam zelo rad.« Pohvalil je svoj razred in rekel, da mu najbolj leži. »Na velike ovire tu nisem našel. Težko je le to, da tu ni nobene atletske steze, tudi urejene telovadnice ni. Loka — to je bila edina stvar v Nojvem mestu, od katere se nisem mogel ločiti.«

Odšel sem. On pa je najbrž še misli na jutrišnjo uro zgodovine in na lepo rdečo atletsko stezo na Loki...

Kino, propaganda in vzgoja

Večkrat se je že pisalo o filmih, njihovi vlogi in vzgoji. Vendar pa se nam zdi, da se pre malo pisalo tako o vzgoji in tudi propagandi ter oblikah, kako film pravilno približati našemu človeku. Reči, da si preberemo samo v vsaki številki Dolenjskega lista »Osvetlice«, najdemo o filmu že le samo naslov ter kraj predvajanja.

Res včasih potegne gledalca že sam naslov, čeprav tudi ta mnogokrat ne pove kaj več ali je samo zaradi reklame, vendar se nam zdi, da bi bilo nujno treba narediti še korak dalje — na kmetiško opozorilo na bistvo vsebine in ne igralce filma.

Ali ne bi bilo umestno, da se tudi o tem sprevodimo v našem listu ter začne z rubriko »O novem filmu« in podobno, kjer naj bi dobila mesto tudi ocena, tako iz vrst gledalcev kot političnih recenzentov? Vodstva kinopodjetij bi morala poslušati tudi za malo uspešnejšo propagando, kot je zgolj plakat ali vsebina na malem programu v izlozbi. Tu svetujemo na strokovno opozorilo, o čemu in navodilo ter objave pravočasno, razpisni postaj, obvestili šolam, podjetjem in podobno.

Zdi se nam, da včasih grede tisto, kar nam, dobri in res pomembni filmi, ki si jih je ogledoval pletlo štivilo ljudi, nasproti pa ne zaslugi noben film tako velikega obseva. Res sicer velja v trgovini pravilo, da se dobro blago samo hvali, vendar je treba o dobrem filmu povedati več

komistijo, ki naj bi pri vsakem vodstvom kinopodjetij dodeli v pomoč poseben svet iz vrst gledalcev, oblasti ljudske prosvete, mladine, ki bi pomagale reševati vprašanje izbire, propagande in vzgoje.

S posebnim ozrom na filme za razne starostne stopnje mladine pa je nujno priporočiti še prav posebno šolsko — recenzentsko

Res pre malo pišemo in govorimo o tej stvari v govorih in propagandah, vse pre malo o raznih »vezdah«, pre malo pa o bistvu, vsebinski in pravilni oceni filma.

Naj bi te besede dale poguma še drugim, da bi filmu končno dali tisto mesto kot ga zasluži v vzgoji socialističnega človeka.

OPOMBA UREDNIKU: za opombo smo dopisniku hvaliležni. Tako rubriko bi v listu že upeljali, a je dolejš zaradi pomanjkanja prostora še ni mogoče. Upamo, da bomo bralcem lahko ustreli tudi s to rubriko, ko bomo obseg lista razširili na osem strani.

Sutjeska v podobah Vlada Lamuta

PO LAMUTOVI RAZSTAVI V DOMU JLA

all pet let kasneje pod vodstvom vodčev, ki so dogodek doživeli. Rezultat ekurzurije je gorja risb, skic, akvarelov, gvašev, ki so nastali kar na terenu (vsaj povečanih in celo oli, ki so neposredno nastali kasneje doma v ateljuju. Likovno je dokumentiran predvsem okvir, prizorišče, ki je morda pri Lamutu tu pa tam turistično uporabno, vselej je slikarsko spodobno in mikavno. Sutjeska se nam prikazuje v Lamutovi podobah v fantastičnih oblikah skakljalnih masivov, temnih gozdov, deročih reke, nepriprtljivih bregov. Brezdvomno je zgodovinski kraji, povezani z boji, trpljenjem in legendarnim junštvom. Tega pa na Lamutovih podobah ne opazimo. Razstavljene slike so predvsem originalni popotni vtisi o pokrajini, niso pa vtisi iz vojne ali vojni. Le v nekaterih naimajšjih, predvsem grafičnih listih, ki so nastali tik pred razstavo, je likovno upodobljen tudi spomin na Sutjesko. V tem primeru pa stopi krajina v ozadje, ostane le še zreduciran okvir, morda le simbol prizorišča, zato pa stopi v ospredje človeški lik. Na razstavi smo pogrešali predvsem takega cikla o Sutjeski. Gledali smo je znanji okvir, vsebinski prizorišče. Popotni vtisi, ki se še niso utrjili v zavest, da bi lahko iz njih podživljajmo, sproščena fantazija, ustvarjala ali postvarjala v likovnem jeziku sutjeskega doživljanja. Lamutova Sutjeska ostane

predvsem reportažni zapis s poči po V. in VI. ofenzivi. Pravi reportažni zapis o pokrajini, manj o ljudeh. Ta zapis je realističen, kot so realistične Lamutove podobe sploh. Morda pa je Lamut v sutjeskih motivih le nekoliko bolj sproščen kot v svojih novomeških vedutah in manj vezan na motiv, ki ga upodablja. Morda pa je spodbudil drugič znani pokrajinski in kraški se dotleje, se ni utrudil. Nadgorski grebeni se črta horizont, fantastične oblike vrhov reže nebo, voda ni tako mirna kot komaj giba Krka, ampak je deroča, buhurna, nevarna voda. Izredno silikovit karakter pokrajine, ki je še posebno življen v poznih poletnih in jesenskih barvah, je Lamutu pobudil tudi živahnjejšo paleto, ki se gledalcu ponuja v živih tu pa tam kar eksotično atraktivnih barvnih tonih.

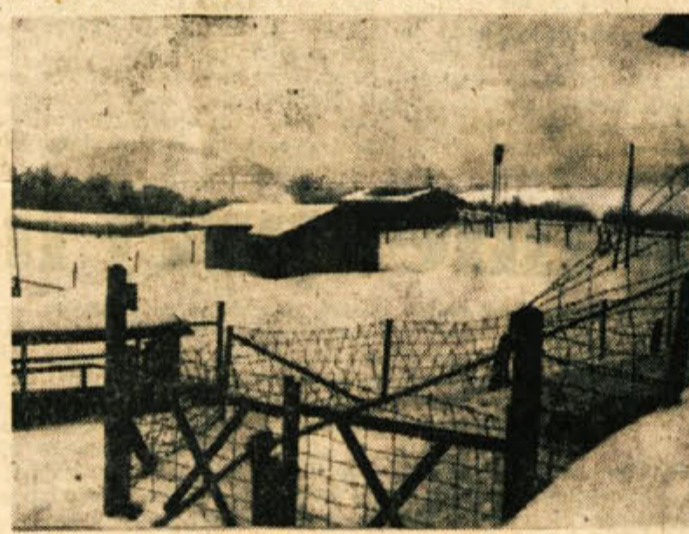
Deset let je tega odkar je Lamut slikal Sutjesko. Sutjeska likovno gotovo ne bo in tudi ne more biti za Lamuta velika stvaritev. Ostala bo v svojem več al manj realističnem, četudi tu pa tam svobodno predelanim konceptu, več al manj naravi blizu dokumentu o pokrajini Sutjeske in pri vsem tem, predvsem prikriti tudi predmet grafičnega al slikarskega, umetniško pa ne povsem izdelanega zapisa. Na odmev Sutjeske kot legendarne epopeje pa še čakamo.

Posavje v letu 1941

Zgodovinska razstava v Posavskem muzeju v Brežicah od 12. do 30. oktobra

Letos mineva 17 let od usodnih dogodkov leta 1941, ki so jih starejši prebivalci Posavja še dobro spominjajo. Toda mladi, od katerih so mnogi takrat hodili šele prve korake, posebno pa učenci in dijaki naših šol, malo ali skoraj nič ne vedo o težkih dneh usodnega leta 1941. In vendar pomenj to leto najvažnejše poglavje v preteklosti prebivalcev Posavja, saj se je na tem ozemlju in v zvezi z njim, leta 1941 zvrstilo največ dramatičnih dogodkov in Slovenji.

Zgodovinska poglavja leta 1941, ki so zgoraj je bežno omenjena, ker je vse razvedno gradivo pač nemogoče opisati, bodo na razstavi prikazana z različnejšim slikovnim dokumentarnim in materialnim gradivom. Kratak sprehod po vsebini razstave pa bomo napravili prihodnjé.

Ena od mnogih izvirnih nemških fotografij taborišča v Rajhenburgu, ki jo bomo med drugim videli na razstavi »Posavje v letu 1941«

Večja skrb za mladino

V četrtek, 2. oktobra, je bil v Novem mestu sestanek okrajnega odbora Zveze prijateljev mladine, Udeležili so se ga zastopniki Društev prijateljev mladine iz vsega okraja ter zastopniki TVD Partizan, LT, tabornikov ter ostalih društev in organizacij.

Pogledimo nekatere probleme, ki zavirajo pravilno vzgojo mladine, tako, kot so jih prikazali delegati:

Sentjernejski delegat: »Oče alkoholiki je rekel, da bi razdal rodilniški sestanek, če bi vedel, da bodo na njegov razpisovalni tudi o njegovem pijačevanju.«

Tov. Solmajer: »V Novem mestu je treba odpreti vzgojno posvetovalnico za starše.«

Prof. Glonar: »30 šol v okraju nima svojih telovadnih študijskih centrov, kar je življenjsko nevtrano.«

Tov. Smrčnikova: »Otroci so brez igrišč. Izpostavljeni so česti in raznim zlobam. Društvo prijateljev mladine je bilo oblikovano, da dobe stanovanjski bloki pri stadionu otroški vrtce, zdaj pa bodo namesto njega, zgradili trgovino; del zgradbe, v kateri bo trgovina, pa bo verjetno za otroški vrtec. Trgovina in otroški vrtce ne gresta skupaj.«

Trebanjski delegat: »Otroci čutijo premalo ljubetni do zemlje.«

Prof. Andoljšek: »Dosedanja predavanja za starše so bila izbrana brez načrta. Skrajni čas je, da odpremo šolo za starše, v katero bi

vkjučili tudi doraščajočo mladino.«

Ostali: »Mati ni imela časa skuhati solarju zajtrk, zato mu je dala vina.« — »Mlada žena preklimajo kmetijo.« — »Oče je v jezi zarinil konju nož v trebuh — sin pa reže pitčem noge.« — »Mati je pripelala otroka za zob brane, ko je šla po opravkih.«

Zaključki: Teden otroka ne sme trajati samo en teden, ampak vse leto. Pri vzgoji otrok morajo pomagati vsa društva in vsak posameznik. Vsak teren in vsaka vas bodi svoja stanovanjska skupnost, ki bo uredila vse za pravilno vzgojo otrok od njihovega rojstva do zaposlitve. Vsaka stanovanjska skupnost mora imeti svojo knjižnico, svoje igrišče za otroke, predavanja, kulturne krožke, fizikalne naprave. Ustanavljati je treba šolske kuhinje in pionirske delavnice. Na šolskih vrtovih naj se mladina nauči sploštevati, ljubiti in ceniti kmečko delo. Za dijaške kuhinje je treba zbirati po vaseh pridnike, da bo šolanje bolj poceni; tako bo omogočeno večjemu delu mladine nadaljnje šolanje.

V soboto, 27. septembra je na III. Dolenjskem festivalu v Kostanjevici igralo domače gledališče SKUD »Lože Kosak«. Dal si Tiemeyerjevo »Mladost pred sodiščem«. V vlogi politične nadzornice je nastopala prva-kinja celjskega gledališča Krolj Horvatova. Risal: Vlado Lamut

ZENA IN DOM ☆ SODOBNO GOSPODINJSTVO ☆ ZENA IN DOM ☆ SODOBNO GOSPODINJSTVO

Več zelenjave - manj gnilih zob

Kot v drugih deželah, tako ugotavljamo tudi pri nas, da imajo ljudje vedno več gnilih zob, posebno še mladina. To je pojav, ki spremlja civilizacijo. Prehrana civiliziranega človeka ni več tako prirodna kot včasih. Prednost dajemo mehki hrani in tako naš j zobje pre malo delajo. Ker manj grizemo in žvečimo, ni zobovje dovolj zaposleno; spreminja se je tudi ustna flora, in sicer v škodo človeku, ker so se v večji meri kot prej začele razvijati škodljive kalli, ki vplivajo na zobovje in ga uničujejo.

V zadnjem času so znanstveniki dognali, da zelo ugodno vpliva na zobno fluor. Dokazali so, da imajo ljudje, ki ga uživajo v zadostni količini s hrano ali kot poseben dodatek, večje odpornosti in bolj zdrave zobe. Zato so v mnogih deželah uvedli fluorizirano pitno vodo. Pri nas pa smo n. pr. začeli prejeljati med šolsko mladino dnevno uživanje fluorovih tablet.

Fluor pa lahko uživamo tudi s prirodno hrano. Nekatere vrste zelenjave ga vsebujejo kar zadostne količine. Po večjih količinah, fluora se odlikujejo predvsem korenje, redkev vseh vrst, repa in hren. Razen njega ima vsa ta našta zelenjava precej eteričnih olj. Nekatere sestavine, ki jih ta olja vsebujejo, uničujejo škodljivo floro, ki se nam razvija v ustih.

Učinkovitejša je zelenjava, če jo uživamo surovo, ker tako postrežemo telesu še z vitamini in rudninskimi solmi. S surovo

Obisk šole in rast otrok

Otrokova rast je odvisna od letnega časa. V zimskih mesecih — zlasti v novembru in decembru — se večina otrok zreli, medtem ko poleti — največ v avgustu — najbolj zrastejo. Zgleda torej, da obisk šole vpliva na rast; zato svetujejo pedagogi, da naj otroci med šolskim letom še več telovadajo.

Ne pozabimo!

● SCETKE, ki jih ne smemo močiti, potresemo z vročimi otrobi, napremo na rob mize čist papir in ga krtačimo, da jih s tem očistimo. Zelo mastne krtače čistimo z bencinom, v široko posodo ga vlijemo po potrebi, pomakamo vanj umazano krtačo ter drgnemo ob rob. Ščetke za nohte, ko so že zmečale, utrdimo s tem, da jih položimo v slano vodo, žlico soli na liter vode, nato pa posušimo na zraku. V isti namen lahko uporabljamo tudi kis. Ščetke za čiščenje parketa, ki so od loščila že vse zalopljene, položimo v toplo raztopino sode, les pa moramo pridržati nad vodo, da se dilačice ne odlučijo.

Vampova juha s krompirjem

75 dkg vampov, stan krop, pol čebule, strok česna, lorovor list, timian; 4 dkg masti, 3 dkg moke, pol litra juhe ali vode, pol kg krompirja, poper, zelen peteršilj, dve žlici smetane, kis.

Dobro oprane in očiščene vampe skuhamo z vsemi dišavnimi (lorovor, timianom), z rezano čebulo in s česnom. Ohlajene vampe zrežemo na tanke rezine. Posebej napravimo svetlo prežgane, ga zalijemo z vodo ali juho, dodamo na kocke zrezan olupljen krompir in narezane vampe ter kuhamo, da se krompir zmečča. Nazadnje osolimo, popopravimo in primešamo sesekljan zelen peteršilj in kislno smetano, po okusu še kisamo.

UMETNISKE SLIKE NA BLAGU

Pred nekaj leti je pet velikih modernih slikarjev dovolil ameriški tovarni Fuller, da reproducira 80 njihovih slik na različnem blagu. Pred kratkim so modne hiše v tujini prvič prikazale oblike iz umetniškega »kristala«. Javnosti jih je sprejela s takim navdušenjem, da je začela tovarni delati tudi blago za moške športne obleke in dekorativne tkanine s tem besedil.

Pretežka bremena dvigamo

Ameriški zdravniki so raziskovali, kolikšna bremena smejo prenašati ženske brez škode za zdravje. Meja je baj pri 25 kg. Ne presega naj 40 % normalne telesne teže. Ker zla-

SLIČICE S CESTE

MESECI DNI POZNEJE
 ● Dvoje brigad ob prihodu na cesto — dvoje različnih ljudi. Rudarji iz Kreke in srednjevojni iz Zagreba. V vlakcu se je zdelo, da bodo težko našli skupen pogovor.
 Mesec dni pozneje... Srednjevojni iz Zagreba in rudarji iz Kreke niso postali samo tovaršni, postali so si bratje. Prišli je dan odhoda. Čisto drugače je bilo kot ob prihodu. Trumena so jih spremljali na postajo. Rudarji ostanejo še mesec dni, srednjevojni pa so morali oditi. Ko so se bližali postaji, so se ustavili, se obkramljali, jočali in zopet šli na postajo. Tako je šlo vse do postaje...
 Na traso sta prišli dve brigadi. Srednjevojni in rudarji. In vendar so postali bratje; kljub razliki med pesem in vrtilnim strojem so našli skupno govorico.
 ● In srednjevojni pišejo rudarjem: »Zabla se je žola.« Rudarji s Kreke jim odgovarjajo: »Bratje, danes smo presegli normo za 100%«
DANES JE...
 ● Prišel je z neke majhne, nepomembne vasice v Makedoniji. V mestu ni bilo nikoli, saj je imel do tega 80 kilometrov. Tudi mati se ni pustila, ker se je bala, da bi se sin pokvaril in se »okružil« s sodobnim časom.
 ● Ko je prišel v brigado, je prvič videl fotografski aparat. Vpisal se je v fotografski tečaj. Povsem se je seznanil s predavateljem in sam je začel razvijati filme. Do dveh ponoči... Njegova brigada je medtem že odšla v Makedonijo, on pa je še ostal. Vodi foto krožek.
MARKO DELA
 Prišli so iz mest: Delavska mladina, srednjevojni, vaščani. Marko je dijak. Na cesto je prišel zaradi družbe, ker so v njegovi ulici samo starejši možje. Godrnjal je, ker je moral sam skatati posteljo in ker mu nihče ni prinesel kovačka. Drugi dan so odšli na delo. Marko je dobil šulje — toda pod pazduho, ne na dlaneh. Naslanjati se je na lopato in štel samokoline. Trije fantje so po delu ostali na cesti. Vozilo samokolnice in kopljevo lovilce. »Zakaj ste ostali?« vpraša Marko »Zato, ker ti nisi delal. Ostali bomo še dve uri.«
 ● Potem se je Marko čisto spremeni. Začel je delati. Kmalu bodo šli domov. Marko je zdaj eden izmed prvih kandidatov za udmarnika.
OBSTOTKI
 ● Prehodna zastavica je čudovita stvar. Največje priznanje na česti je. Toda dobi jo samo ona brigada. Brigada pa je velika. V uskuču določa neka srbska brigada. Za trikrat je zaman pričakovala zastavo. Zdaj jo pričakuje četrtič. Tudi sedaj zastavi?
 »Pa mi bi prebadali normo za hitrost postoj,« se jezi komandant, ker brigada ne sme delati več kot šest ur. In vse zaradi tistih dveh procentov zaradi katerih v prejšnji dekadici niso dobili zastave.

„Uransko peč“ imamo

Ob Donavi blizu Beograda je Vinča, znano prazgodovinsko najdišče, ki je še do nedavna slovela le po svojih arheoloških najdbah, danes pa je njena zanimivost ne več prazgodovinska, ampak najsodobnejša. Kajti v Vinči smo leta 1947 zgradili naš prvi moderni atomski inštitut »Boris Kidrič« in tako pogumno stopili hkrati z velikimi narodi v »atomsko dobo«.

V tem inštitutu so bili domači učenci zgradili naš prvi akcelerator — velik jedrski stroj za razbijanje atomskih jeder. Tako je bila ostvarjena možnost znanstvenega proučevanja atomskih jeder in proizvajanje radioak-

ivnih izotopov, ki nastanejo ob bombardiranju atomskih jeder. — V inštitutu so znanstveniki ukvarjali z najrazličnejšo uporabo izotopov v zdravilstvu, biologiji in kemiji. Izotopi, te spretno proizvedene dragocene substance, so danes nepogrešljive za diagnozo in zdravljenje raka in tumorjev (radioaktivni kobalt, jod in fosfor). Radioaktivna arzen in cink omogočata razne preiskave v zvezi s krvjo in točkami v telesu. Obenem pa se radioaktivni izotopi uporabljajo tudi za priskrbovanje notranjosti raznih kovinskih predmetov. Z njimi, na pr. so strokovnjaki iz Vinče preiskali okva-

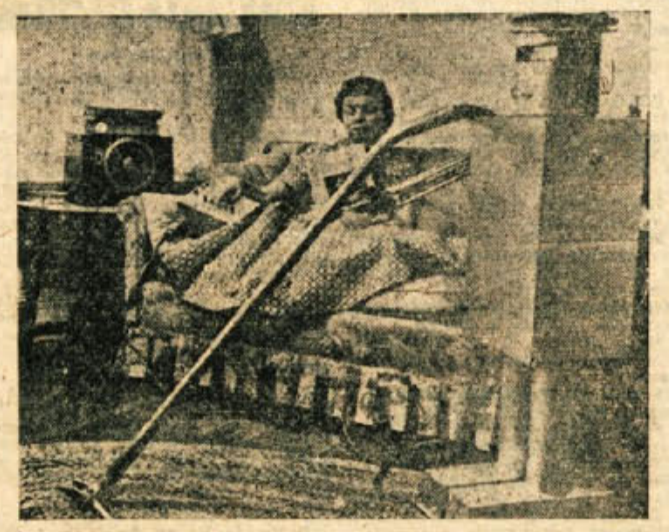
Z „ISTRO“ v Grčijo

(Nadaljevanje in konec)

Vse ostalo pa je v Atenah znatno dražje kot v Pireju in vam zato svetujemo, da pristanite drahme za nakup v našem Pireju. Pišaja je draga, piši smo le vrzanžo, imenovano portokolata, ki pa stane od 120 do 2 drahmi in se je treba kar pogajati... Sploh je treba, da znaš barantati, kot je bilo to pred vojno z našimi »Dalmatinci«. No, v Pireju se dobi marsikaj dobrega, vendar pa tudi še več manjvrednega. V glavnem pa je to ameriško blago. Vendar bi se rad prerinjal »bodočim našim turistom«, da vsako ceno pomnožite z 20, ker je za toliko dražja večja od našega dinarja. Nas so nizke cene v začetku motile, ko pa smo to pomnožili, pa smo kar raje zapustili lokal... Sploh pa nas je tudi motilo tiho pretirano sladko vabljenje trgovcev, ki so nas čakali pred lokalom in zvaljivali vanj... Tudi smo opazili in začutili, da je borba za kruh v Grčiji zelo huda in težka in da te motijo na eni strani razkošne stavbe, iluzinje ter oblike zadnje mode iz Pariza in Londona, na drugi

strani pa vidna revščina in zamenarjenost... Nekaj pa nas je pripeljalo le-šam malim grškim ljudem: razveselili so se, videli, da smo Jugoslavlani in njihovi resnični prijatelji. To svoje veselje so nam pokazali povsod. Kjer smo prišli v stik z njimi. Da, marsikaj je bilo povedane, s pogledi, se več tihga in tudi glasnega priznanja pa ob izjavah, da je naša državna politika neodvisnost pravilna, da je naš marsikaj moč na mestu, ki uživa med vsemi Grki velik ugled. Še so nam potožili o svojih težavah, veliki odvisnosti od tujine pa o njihovi borbi za svobodo in pravdo.

V sredo zvečer se je naša ISTRA odvezala in od nas se je poslovil Pirej s tisočih lučm za njim pa Atene s svojjo zgodovinsko podobo. Škoda, da smo večina prespalj Korintski preliv, ki je v noči ves v lučeh, toda sonce nas je naslednjega jutra že pozdravilo iznad visokega Parnasa, ko smo se ustavili v mali luki ITHEA. Od tu smo se v čveh udobnih avtobusih odpravili v 20 km oddaljeno DELHI, 600 metrov nad morjem, kjer smo si ogledali znamenito preočisto ter druge zgodovinske stavbe in v duhu obujali ure zgodovine iz šole.

Mehanična gospodinjinska pomočnica. Mnogo je že strojev, ki so v pomoč gospodinjstvom in vsak dan se pojavljajo na trgu modelov novih vrst in za vsakršno rabo. Danes vam predstavljamo »mehanično gospodinjinsko pomočnico«. Vidite jo na delu, ko pravkar naliva kavo svoji gospodinjki.

Zenska, ki ne pozna zime

Gospodinja Ana Zdravec iz Pekenice v Medjimurju ne tuti mraza. Pred desetimi leti je prebolela neko živčno bolezen in izgubila občutek za mraz. Drugače je povsem normalna in mati štiri otrok, od katerih je bil eden rojen po njeni bolezni.

Kratek primerek

Srbi in Makedonci imajo večkrat precej dolge primke, n. pr. Karamatišević, v zapadnih krajih države pa imajo prebivalci po večini kratke primke. Rekord imena nosi 60-letni kmetovalec iz Zremenja na Hrvaškem. Piše se Jože Rk.

Dolga ulica

Bulvar revolucije v Beogradu slovi kot najdaljša mestna ulica v Jugoslaviji. Po vsej pravici, kajti ta bulvar je dolg nič manj kot 5 kilometrov.

Število Indijancev narašča

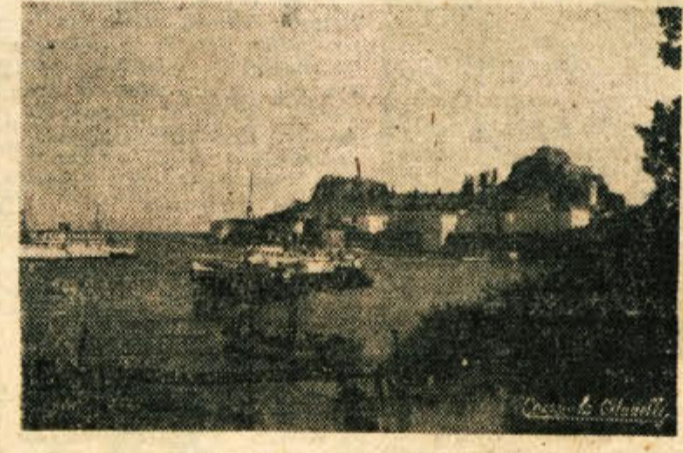
Ob odkritju Amerike je bilo naseljenih v severnih pokrajinah kontinenta okoli 800.000 Indijancev, kasneje se je njihovo število zmanjšalo na nekaj čez 200.000. Danes živi v Ameriki spet pol milijona Indijancev, ki pripadajo 300 plemenom.

Zavest japonskega delavca

Japonski pristavnik delavca niso hoteli razkladati ladje, ki je pripeljala atomske izstrelke. Te izstrelke je kupila japonska vlada pod pretežno obrambo. Strokovne in politične organizacije so odločno proti vsaki nabavi atomskega orožja, češ da je to nevarno oboževanje, ki lahko privede do nove katastrofe na japonskih tleh. Japonska socialistična in komunistična stranka sta podprli stavkarje.

Duhovnik kaznovan zaradi kockanja

Zgodilo se je v Hatleyu, ZDA. Sodnja je kaznovala s 350 dolarji globe župnika katoliške cerkve sv. Florjana, rev. Raymond Ruckja, ker je uporabljal cerkvene prostore za protipostajevne prodajne žganja, piva in vina ter za kockanje, pri katerem so mnogi posetniki izgubili večje vsote denarja. Policija je vdrla v cerkev ter zaplenila zaboj z alkoholnimi piščinami in pripomočki za kockanje.

Pogled na Krf in ladje v pristanišču

strani pa vidna revščina in zamenarjenost... Nekaj pa nas je pripeljalo le-šam malim grškim ljudem: razveselili so se, videli, da smo Jugoslavlani in njihovi resnični prijatelji. To svoje veselje so nam pokazali povsod. Kjer smo prišli v stik z njimi. Da, marsikaj je bilo povedane, s pogledi, se več tihga in tudi glasnega priznanja pa ob izjavah, da je naša državna politika neodvisnost pravilna, da je naš marsikaj moč na mestu, ki uživa med vsemi Grki velik ugled. Še so nam potožili o svojih težavah, veliki odvisnosti od tujine pa o njihovi borbi za svobodo in pravdo.

»Pneumonijo? Od kod pa izvira ta bolezen?«
 »Iz grške besede pneumos — nove mož.«

— Nehaj godrnjati! Mar ne vidiš, da iščem delo!

OKROGLE

LJUBEZEN JE KOT GOBE
 »Ljubezni, hočem reči ženske, so kot gobe,« je dejal Tristan Bernard. »Ali so strupene ali užitne spoznaš šele potem, ko je že prepozno...«

RIBIC
 »Ti, tale riba pa smrdi,« pravi žena možu, ki je z lova prinesel ribo.
 »Ja zlodja, kako pa naj vidiš pod vodo, ali riba smrdi ali ne!«

PROFESORSKA

Profesor se vrne od zdravnikarja in žena ga vpraša: »No, kaj je našel?«
 »Pravi, da imam pneumonijo.«

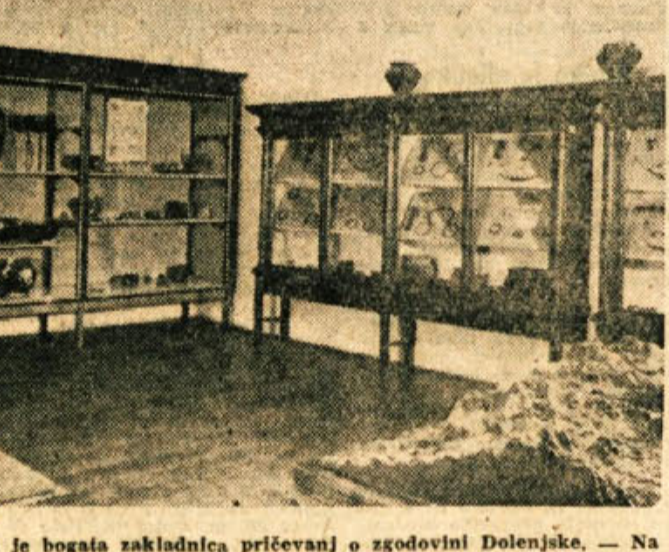

Zakopano letalstvo

Pet letal tipa »Farman« in »Bleriot« in dva balona — to je bilo vse letalstvo Srbije na začetku prve svetovne vojne. Čeprav tako maloštevilno je to novo vojno orožje naredilo vojakom velike usluge, zlasti pri izvidih sovražnikovih položajev in premikih. In Srbija je vselej edina država, ki je vse svoje letalstvo — zakopala. To se je zgodilo leta 1915, ko se je morala srbska vojska pred pretlačeno nemških, avstroogških in bolgarskih čet umakati; brez neprenehne albanske planine proti Jadranskemu morju. Da ne bi letala in obalona padli v roke sovražniku, so jih zakopali v globoke jame.

DOLARJI ZA STROJE

»Ingra«, izvozna skupnost naših velikih kovinskih podjetij, dosega vse večje uspehe v izvozu strojev domače proizvodnje na malone vsa svetovna tržišča. Samo lani je »Ingra« izvozila strojev v vrednosti 4 in pol milijona dolarjev.

Dolenjski muzej v Novem mestu je bogata zakladnica pričevanj o zgodovini Dolenjske. — Na sliki vidimo del njegovega prazgodovinskega oddelka.

Skozi stoletja po sobah Dolenjskega muzeja

Potujemo po mestih in si ogledujemo znamenitosti. Raie se izogibljemo takih, kot so hoteli v Dubrovniku in Beogradu, in raje obiščemo za skromnih dvajset dinarjev Meštrovičeve galerije v Splitu ali pa Narodno galerijo v Ljubljani.
 Ko si tujec ogleduje Novo mesto, bere v Vodilu: »Oglejte si znamenito Tintorettovo sliko in obiščite Dolenjski muzej.«
 Kako je danes s to tako obiščeno ustanovo? In kaj pravi obiskovalec o njej?
 Profesorja Jarca sem našel v pisarni. Znano je, da ima za radovednega obiskovalca vedno dovolj lepih in prijaznih besed, da ga popelje po sobah od davnih priš ilirsko-keltske kulture in rimskih nagrobnikov, do zadetka bodoče galerije z Jakčevići, Vavpotičevimi, Lamutovi in Perkovih slik.
 V sobi je nekaj stilnega pohištva iz naših gradov. Tu so tudi zanimivi dokumenti, ki pričajo o prvih mestnih svobodninah in privilegijih. O vsakem predmetu lahko pove zgodbo. Kako so ga dobili, kje so ga našli. Tudi v drugi in tretji sobi naleti obiskovalec na stilno pohištvo. Tu so tudi celovite listine in še posebno zanimiva Ključburičeva slika Novoga mesta.
 »Morda se komu zdi čudno, ko na tej sliki piše »Novo mesto«. Slika sodi v leto 1604, toda moramo vedeti, da so naša

OB LETOSNEM TEDNU MUZEJEV

letja, mimo Vavpotičevega avtoportreta, Dame in Ketteje, Stiplovičeve Kostonjevice, do Jakčevega pastela in njegovih dveh grafič ter še Lamutovih in Perkovih slik.
 V sobi je nekaj stilnega pohištva iz naših gradov. Tu so tudi zanimivi dokumenti, ki pričajo o prvih mestnih svobodninah in privilegijih. O vsakem predmetu lahko pove zgodbo. Kako so ga dobili, kje so ga našli. Tudi v drugi in tretji sobi naleti obiskovalec na stilno pohištvo. Tu so tudi celovite listine in še posebno zanimiva Ključburičeva slika Novoga mesta.
 »Morda se komu zdi čudno, ko na tej sliki piše »Novo mesto«. Slika sodi v leto 1604, toda moramo vedeti, da so naša

Upravnik Dól. muzeja, profesor Janko Jarc, kakor ga je upodobil slikar Izidor Mole

ske vasi in drugih dolenskih krajev ter živopisane steklene in jantarjeve jagode, ki so bile zelo priljubljen okras Ilirk. Tu so tudi skrbno izdelane kamenske sekiere in puščice iz mlivše kamene dobe.
 Zanimiva je glava Rimljana iz Brusnice, ki jo je v tisoč letih zbrusila voda potoka, v katerem je bila najdena, ter nagrobna plošča osmnaajstletnega Rimljana. Imena na plošči povedo mnogo o tistih davnih časih: Oče ima ilirsko ime, mati grško, sin pa rimsko. V vitrini v kolu je tudi oklep poglaverja, najden v ilirskem grobišču v Kandljah.
 »Najvažnejše arheološke naj-

be iz ilirsko-keltske dobe so še danes v mnogih muzejih na Dunaju, Berlinu in drugod,« pripoveduje ravnatelj muzeja. »O tem bogastvu bomo točneje obveščeni, ko bodo naši arheolozi evidentiralni depote teh, zlasti pa dunajskega muzeja.«
 Sobi s tematiko NOB sta polni spominov iz dal, ko je Dolenjec s puško v roki preganjal okupatorja. Žal je, da je pomanjkanje prostora tu še posebej občutno.
 Claude Aveline, odlični francoski pisatelj, ki je v avgustu obiskal ta muzej, je rekel, da je videl malo mest takega obsega, kot je Novo mesto, in ki bi imelo tako lepo urejen muzej. Profesorju je poslal svojo knjigo »Le Temps Mort«, ki je bila »rojena v času podjarmljenja Francije, za spomin na njegov obisk v tem lepem muzeju.«
 Knjiga višov tega muzeja je polna navdušenja nad bogato preteklostjo Novoga mesta. Res se vsako mesto ne more pohvaliti s tako bogato zbirko. Tako je pred dnevi zapisal v to knjigo A. Ranković: »Zelo prijetno in koristno si je ogledati ta muzej v Novem mestu.« Društvo učiteljev in profesorjev je zapustilo muzej s temi besedami: »Zbirke v tej hiši pričajo o zgodnjem narodnem prebujanju mesta, o njegovem kulturnem deležu v zakladnici slovenskega naroda in o njegovem deležu v NOB.«
 Tu bremo še izjavio St. Sa-jevca, Novomeščana, ki je po dolgih letih zopet obiskal rodno mesto: »Kot star Novomeščan sem ponosen na naš muzej.«

Eden prvih bodočih problemov muzeja je ureditev etno grafskega oddelka, ki ga bo pripravila diplomirana etnografinja Danica Zupančič, in seveda pridobitev prostora zanj. Tudi arheološki oddelki je pred novim vzponom, ker bo že prihodnji mesec prevzel mesto kustosa za arheologijo profesor Tone Knez.
 Muzej ima vedno več obiskovalcev. Lansko leto ga je obiskalo 5.500 obiskovalcev, letos pa že do septembra prav toliko. Tako gre ta številka vsako leto navzgor.
 Za temeljitejšo poznavanje naše ožje domovine, Dolenjskega, skrbijo tudi »Dolenjska muzejska knjižnica«. Njen l. zvezek obsega najstarejšo zgodovino Dolenjskega, ki jo je napisal prof. Stane Gabrovac. Na

dni izide 2. zvezek, ki bo vseboval »Novomeške spomine profesor Jos. Westra, nekdanjega novomeškega profesorja in direktorja gimnazije. Spominom so pridruženi uvod, pripombe in avtorjeva bibliografija. V nekaj mesecih izide 3. zvezek o zgodovini narodnoosvobodilne borbe na Dolenjskem, ki ga je napisal univ. prof. dr. Metod Mikuz. Temu pa bodo sledili še drugi zvezki o prirodi, gospodarstvu, narodopisju itd.
 Poslovili sem se s tvojim urlo in se spustil po njej na trg. Tu me je ustrel avtomobilov v mestu zopet povrnil v vsakdanost. Ob pogledu na to vrvenje se nehote spominj, kakšno dolgo pot je prehodilo ljudstvo od prve kamene sekiere do reaktivnega letala.
P. Breščak

V Dolenjskem muzeju je bila od 11. maja do 5. junija odprta tudi razstava o slovensko-hrvaškem kmetkem uporu. Pogled na eno razstavnih vitrin